

BRYGGERIKLUBBENS

medlemsblad - 3 - 2001

Innehåll nr 3 2001

Redaktörens spalt 2

Ordföranden har ordet 3

Ändringar i medlemsregistret 4

Hemma hos... 5

Bortglömda bubblare. "Försvinnande god - en svensk läskhistoria". En ny bok 6

Oskarshamnsbryggerierna. Ur boken Nya Centralbryggeriet 1899 - 1949 9

Nergången 35

Brev från utländska samlare 35

"Why I drink" - wise words 35

Bryggeriklubbens stadgar 36

- BRYGGERIKLUBBEN -**FÖRENING FÖR SAMLARE OCH BRYGGERIINTRESSERADE**

*KLUBBEN BILDADES 1982 OCH BESTÅR AV PERSONER I SVERIGE, DANMARK,
NORGE OCH FINLAND MED ETT AKTIVT INTRESSE FÖR BRYGGERIINDUSTRIN*

STYRELSE:

Sören Borgström (ordförande), Björn Harnby (sekreterare),
Rickard Laisfeldt (kassör)
Patrik Berglund och Ove Grip (övrige ledamöter)

Medlemsbladets redaktör: Ove Grip, tel: 026-12 82 85, E-post: ove.grip@ab-online.nu

Bryggeriklubbens medlemsblad utkommer som regel 4 ggr/år

Manusstopp: 10/3, 10/6, 10/9 och 10/12

Föreningens postgiro: 37 74 32-0 Föreningens bankgiro: 5304-6942

Föreningens E-postadress: bryggeriklubben@yahoo.com

Adresser:

Sören Borgström, Runvägen 6, 137 55 Tungelsta
Björn Harnby, Persikogatan 284, 426 56, Västra Frölunda
Rickard Laisfeldt, Medlevägen 281, 931 98 Skellefteå
Patrik Berglund, Malmgatan 28 B, 774 33 Avesta
Ove Grip, Bäverstigen 22, 806 41 Gävle

REDAKTÖRENS SPALT

Hej alla läsare av detta medlemsblad!

Nästa år fyller Bryggeriklubben 20 år. När klubben fyllde tio år, 1992, firades detta på Spendrups bryggeri i Grängesberg. Jag var då en relativt nybliven medlem och jubileumsmötet var det första möte jag var med på. Och på det mötet blev jag dels invald i styrelsen, dels utsedd till redaktör för medlemsbladet. Jag kan alltså fira tioårsjubileum som redaktör nästa år.

Det var en ren slump att jag blev medlem i Bryggeriklubben. Innan jag blev medlem hade jag skrivit till bryggerier och fått etiketter från vissa. En dag någon gång 1991 besökte jag Sundsvall i tjänsten. Det var ett stort möte i Tonhallen där. Det fanns då ett bryggeri i Sundsvall, Pripps, och jag hade bestämt mig för att besöka bryggeriet och titta på etiketter. På lunchrasten kastade jag i mig maten och sprang iväg till bryggeriet. I receptionen var man väldigt tillmötesgående

och kallade ner en man som skötte etiketterna på bryggeriet. Han hette Birger Öqvist och visade sig själv vara etikettsamlare och medlem i Bryggeriklubben. Jag fick många etiketter och dessutom adressen till Sören. Min medlemsansökan till Sören föll i god jord och jag blev medlem. Efter det har jag varit med på alla träffar och bryggeribesök som anordnats. Jag tror att det bara är Sören som har gjort detsamma.

I föregående medlemsblad skrev jag att jag skulle åka till London och att jag kanske skulle berätta lite om den resan i följande medlemsblad. Londonvistelsen var mycket trevlig men den blev inte någon succé i etikettshänseende. Jag bodde centralt och hittade inte någon stor affär. I de små affärer som jag stötte på var flaskölsutbudet ganska magert. Det fanns i stort sett bara burköl. I en Marks and Spencer-butik kunde jag köpa en sexpack belgiskt öl. Från de enstaka pubar jag besökte kunde jag ta med mig någon flaska. Att det blev få

Fortsättning sidan 4

Ordföranden har ordet!

Tungelsta i september 2001.

Bäste samlarkollega, tillika stödjare och läsare.

Hösten är kommen med mycket regn och på vissa platser med översvämningar.

Sommaren har varit ganska fin i år, så det har gått bra att ladda upp ”batterierna” inför höst- och vintersäsongen som vi har framför oss.

Närmast är det Stockholm Beer and Whisky Festival som gäller för många entusiaster och den pågår under tiden 19 till 29 september.

Detta medlemsblad beräknas utkomma i samband med höstmötet i Göteborg den 29 september, ett möte som rekordmånga har anmält sig till, nämligen 55 stycken.

Jag och många med mig ser fram emot detta bryggeribesök med stort intresse.

En del överraskningar är inplanerade, så det skall bli trevligt att se hur det artar sig.

Klubben har fått många nya medlemmar nu i höst och till mötet kommer 8 st. av dessa. De blir medlemmar vid en tidpunkt då vi betonar hur viktigt det är med etik och moral, även i vår gemenskap. Till den medlem som uteslöts ur klubben efter mötet i Stockholm p.g.a. stöld, så skrev jag i ett brev till honom, att i en kamratförening som Bryggeriklubben måste man respektera alla andra samlarkollegor och inte tro att man är något förmer än andra. Vid byten, skall båda parter vara nöjda när bytet är avslutat, speciellt viktigt vid brevbyten.

Jag har fått en många fina kommentarer angående det brev som alla ”gamla” medlemmar fått och det gäller givetvis brevet med öletiketter från Falken / Falcon. Det kommer att följas av ett brev med läsk- och vattenetiketter från samma källa. Eventuellt kommer årets nya samlar-medlemmar att få ta del av samma utskick.

Ännu en gång vill jag framföra ett stort TACK till våra vänner på f.d. Falcon Bryggerier.

Planerna inför nästa år, då Bryggeriklubben firar sitt 20-årsjubileum, börjar ta form. Några inbjudningar har inte inkommit, men styrelsen tror sig veta var ”festen” blir av.

Själv önskar jag trappa ner mitt engagemang, genom att avgå som ordförande. Samtidigt vill jag gärna sitta kvar i styrelsen och arbeta med ”övergripande och praktiska frågor”.

Nu ser vi fram emot en fin samlarhöst,

Med bästa hälsningar.....

från

Redaktörens spalt...forts från s. 2

pubbesök berodde på att vi bara tillbringade tre dagar i London och att min dotter, som är 13, inte fick följa med in på pubarna. Inte ens på varuhuset Harrods fanns det något större sortiment. Där hittade jag i alla fall något nytt: Harrods 1849 Lager. På flaskan med porlinskapsyl och som innehöll 45 cl Premium Lager med en alkoholstyrka på 5,6 % kunde jag till min förvåning läsa att ölet var bryggt av Hofmark Brauerei i Tyskland. Jag frågade den artige och välkände mannen, som omsorgsfullt lindade in de två flaskor jag köpte i silkespapper och wellpapp, varför varuhuset köpte in öl från Tyskland och inte från något av de många engelska bryggerierna. Det svar jag fick var förvånande. Engelska bryggerier kunde enligt Harrods inte brygga en god lager. Så nu vet ni det.

På väg hem från London den 4 augusti delades färska svenska dagstidningar ut på planet. I DN. Lördag Söndag fanns en recension av en nyutkommen bok - Försvinnande god...en svensk läskhistoria.

Recensionen finns med i detta medlemsblad. Boken torde vara av stort intresse för alla bryggeriintresserade och speciellt för samlare av läsketiketter. Jag rekommenderar ett köp. Jag har köpt dem.

Slutligen vill jag bara berätta för er alla att vi öldrickare i en ny dansk studie (som redovisas i Svenska Dagbladet den 3 september 2001) har befunnits vara mindre intelligenta, ha lägre social ställning och sämre utbildning än rödvinsdrickare. Enligt studien skulle de intelligenta vindrickarna leva ett sundare liv än vi dumma öldrickare. Det och inte vindrickandet i sig skulle vara förklaringen till att vindrickarna lever längre än öldrickarna. Vad som gäller för dem som dricker både vin och öl framgår inte. Inte ska vi väl tro på denna dumma undersökning? Eller ska vi börja tas oss ett glas vin då och då?

Ha det så bra i höstmörkret med ett glas öl/vin. Jag kommer att träffa många av er den 29 september.

Redaktören

Ändringar i medlemsregistret

Nya medlemmar

172. Nyckelbryggerier AB, Luleå
Stödande medlem

173. Jörgen Sand, Heidenstamsg 3, 422 47 Hisingsbacka, tel. 031-52 62 64, 0707-91 53 34
Samlarområden: Ölglas, skyltar, bryggerikuriosa (Sverige)

174. Magnus Nordström, Ekdungen 10, 422 56 Hisingsbacka, tel. 031-52 81 01, 0704-61 25 72
Samlarområden: Svenska ölglas, ölaskoppar, ölöppnare, bryggerilitteratur, vykort, öletiketter, bryggerikuriosa

175. Björn Sernerud, Lerum Andersvägen 78, 443 30 Lerum, tel. 0302-104 45
Samlarområden: Alla typer av bryggeriföremål från Västergötland och Göteborg, ölglas, ölunderlägg (Sverige)

Medlemsskap som upphört

33. Jan Solberg

151. Jan Svendsen

Hemma hos:

...Christer Löw i Örebro, en av klubbens tidiga medlemmar. Ja, han var faktiskt med på det allra första mötet när klubben bildades.

- Jag har samlat det allra mesta i ölväg, men faktiskt har jag senaste åren valt att börja begränsa mig. I dag är det framförallt svenska ölglas som är huvudspåret men det var något som kom senare i samlandet.

- 1976 samlade jag ölburkar och är följaktligen också medlem i SÖF(ölburkssamlarna). 1978 var jag med på ett möte med Skandinavisk Bryggeri Souvenirsamlarförening(SBS) i Danmark och fick då upp ögonen för etiketter och under åren har jag väl fått ihop en 130-140 000 olika. På senare tid har jag dock bytt bort en del av etiketterna för att satsa mer på glaset samt underlägg. Men visst svider det en del av att jag även haft några riktiga glasrariteter tidigt, bl a Carlstens Porter från Stockholm och bytt bort dessa. Senare förstod jag värdet men då var det försent.

I källaren hemma på Gråbergsvägen huserar Christer med sina samlingar, förutom öl handlar det bl a om klubb nålar, Alfa-bilder(40-tal) och Coralli(30-tal).

- Och så autografer från idrottsmän förstås. Företrädesvis olympiska medaljörer men jag har även tre stycken ur Sveriges första landslag i fotboll 1908.

Tur han jobbar som brevbärare karl'n, det går nog åt en del frimärken för att skicka förfrågningar till alla som saknas...

Rickard Laisfeldt

Bortglömda bubblare

DN den 4 augusti 2001

Det började redan på Karl den XI:s tid. Och när mineralvattnet mötte frukt, var en söt storhet född. En ny bok berättar den svenska läskedryckens historia, via äppelkrig och apotekare.

BARA EFTER NÅGRA SIDORS läsning av boken "Försvinnande god – en svensk läskhistoria" kommer två sedan många år bortglömda barndomsminnen upp till ytan.

Det var någon gång på femtiotalet. Jag och mina kusiner i Tranås rånar drickabilen som en gång i veckan kommer för att förse sommargästerna i Hätte med läsk. När chauffören knallar ner till någon stuga med backarna i näven, så kastar vi småkillar, utom synhåll, in så många läskflaskor vi hinner i en hage med högt gräs intill. När chauffören kör i väg, häver vi i oss så många läskblask vi orkar. Loranga är det hetaste bytet.

Jag är tolvårig skolpolis i Vällingby när skolans hela kår av småpoliser får göra ett studiebesök på Apotekarnes läskfabrik på Kungsholmen. Besöket avslutas med att vi får dricka hur många läsk vi vill. En av kamraterna drar i sig fem stycken. Han blir kraftigt illamående och rapar hela vägen hem på tunnelbanan.

BOKEN OM LÄSKENS HISTORIA bjuder in läsaren till nostalgiska tillbakablickar av ovanstående typ, inte minst genom alla gamla fina illustrerade etiketter.

Den svenska läskhistorien började när Karl XI:s livmedikus Urban Hjärne 1678 upptäckte och grundade Medevi hälsobrunn i Östergötland. Hjärne hade ett kungligt uppdrag att leta efter källor med mineralhaltigt vatten, sedan det högre krigsbefälet lärt sig att dricka brunn i Tyskland under trettioåriga kriget.

Att källans stickande små bubblor var koldioxid löst i vatten, det vill säga kolsyra, visste varken Urban Hjärne eller någon annan i landet vid den tiden.

Den bubblande drycken ansågs till en början vara en ren hälsodryck och följaktligen kunde man först bara köpa den på apotek. Men 1874 gick Stockholms apotekare ihop i Apotekarnes Mineralvatten AB. Fortfarande handlade tillverkningen bara om mineralvatten i olika varianter. Först 1899 var det premiär för den svenska kolsyrade fruktläsk, bryggd vid Nordstjernans Mineralvattenfabrik på Birger Jarlsgatan i Stockholm.

Citron-Brus, Äppel-Lemonad, Champagne-Dricka och Hallon-Lemonad hette de första. År 1906 kom klassikern Pomril från ett aktiebolag med samma namn, och 1911 lanserades Citronil.

FRÅN BÖRJAN VAR LÄSKEDRYCKEN en lyx för överklassen, för att sedan bli den vanliga arbetarens dryck och långt senare, på sextio- och sjuttitalen, såldes den som en tuff ungdomsdryck. I dag uppskattas den kanske mest av de allra yngsta.

Sveriges mest kända läsk genom tiderna är förmodligen Pommac. Den uppfanns av norrlänningen Anders Lindahl. Hans framsynta och påkostade lansering av den nya läskan vid Göteborgsutställningen 1923 var banbrytande och Pommac blev omedelbart en succé. Namnet kom från franskan. Pome, äpple, och ändelsen -ac från cognac.

Men Anders Lindahl var inte först med en äppelsmakande läsk. Redan i början av seklet tillverkade Roberts i Örebro en dryck som till en början kallades för Vinio Champagneläskedryck. År 1918 ändrades namnet till Champis.

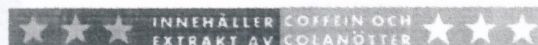
Klassiskt var äppelkriget mellan jättarna Champis och Pommac på femtiotalet. När Pommac lanserade sin slogan "Först en

"Först en Pommac..." När den berömda sloganen lanserades på femtiotalet var konkurrenten Champis snabbt framme med sitt bruk "...å så en Champis". Och så var äppelkriget i full gång.

Alfas Bryggeri - Gävle

Pommac...", så hängde Champis på med "...å så en Champis".

Apotekarnes Festis lanserades 1961 och året därpå kom Zingo. Den senare föregicks av en stor reklamkampanj där kanske Sveriges bästa reklamslogan genom tiderna ingick:

"FÖRSVINNANDE GOD!" Det var reklammannen Odert von Schoultz som hittade på denna Zingoslogan. Han var för övrigt också pappa till den klassiska "Mmm... Marabout!"

I dag tillverkas Zingo av Carlsberg Sverige och är företagets mest sålda läsk i genren apelsin smak, tätt följd av Fanta.

I början av femtiotalet kom amerikanska Coca Cola och den svenska varianten Cuba

Cola från Saturnus i Malmö. Ett envist rykte sade att svenska vänsterradikaler på sjuttioalet köpte Cuba Cola i tron att de därmed stödde Fidel Castro.

Boken "Försvinnande god - en svensk läskhistoria" är skriven av Kenneth Ahlborn och Urban Nilmander. Den synnerligen underhållande och faktaspäckade boken är ett måste för alla läskälskare. Själv hade jag mycket roligt åt alla näst intill bortglömda märken.

Eller är det någon som minns Vira Blåtira, Smällkork, Saftkobbél, Pommery Fräs, Love, Chokolé, Bäronil eller Betty Boop?
anders.holmqvist@dn.se

"Försvinnande god - en svensk läskhistoria" ges ut av Nordiska museets förlag.

Odert von Schoultz, reklammannen bakom "Mmm... Marabou!", hittade också på Zingo-sloganen "Försvinande god!".

Välkända slogan från början av femtiotalet. Apotekarnes Mineralvatten AB bildades 1874.

Från början var läskedrycken en lyx för överklassen, men numera är den mest populär bland de yngsta. Betty Boop-läsken hämtade inspiration från den tecknade barnserien.

Trotjänaren Grappo från Apotekarnes har sextiosju år på nacken. Den kämpar vidare i konkurrensen med de amerikanska jättarna.

Fler etiketter på medlemsbladets framsida

OSKARSHAMNSBRYGGERIERNA

av Olov Andersson

Berndt Wolke

Bryggeriets nuvarande disponent,
tillika vice verkställande direktör
i Aktiebolaget Nya Central-
bryggeriet

A. Tiden fram till 1877.

Den 28 januari 1646 erhöll fiskeläget Duderhultevijk i Döderhults socken av Kalmar län köpingsprivilegier av drottning Kristina. Köpingen var avsedd som marknads- och handelsplats för borgarna i det 9 mil avlägsna Kalmar, och på ansökan av dem kom 1736 en resolution, att den skulle flyttas till det cirka en halv mil längre bort belägna Saltvik, som förmenades ha en bättre hamn. Fastän Döderhultsvik, som köpingens namn småningom kom att skrivas, år 1677 så grundligt nedbränts av danskarna, att blott en stuga lär ha stått kvar, tycks köpingen dock ha hunnit rota sig ordentligt i den småländska jorden, ty av flyttningen blev trots det kungliga beslutet intet.

Inte minst den omständigheten, att skogsprodukterna med tiden blevo mera efterfrågade, bl. a. för export, gjorde, att Döderhultsvik blev länets största köping, och den första ansökan om stadsrättigheter för den ingavs år 1785. Den avslogs, liksom en rad följande, till stor del beroende på det envisa motstånd, Kalmar borgerskap i fruktan för konkurrens reste mot dylika ansökningar. Ett stående skäl i kalmarbornas avstyrkanden var påståendet, att Döderhultsviks hamn ej var bra nog för en stad — farvattnet vore för trångt och obekvämt. I själva verket var köpingens hamn bättre än Kalmars, men regeringen i Stockholm trodde på kalmariterna — hade länge t. o. m. en felaktig föreställning om avståndet mellan de båda orterna! Nio gånger ansökte köpingsborna tillsammans med omgivande

socknar förgäves om stadsrättigheter för Döderhultsvik, men först den tionde gången blev svaret ja — i kungörelse av den 15 januari 1856 tillerkände Oskar I köpingen stadsrättigheter under namnet Oskarshamn från den 1 maj 1856. Municipalsamhälle med municipalstyrelse hade Döderhultsvik blivit 1843.

Landshövding Nerman sade i sin femårsberättelse för 1842—1847 om köpingen, att eftersom den "af naturen gynnas af ett fördelaktigt läge och en förträfflig, äfven för större fartyg tillräckligt djup hamn, så har rörelsen därstädes i högst märkbar mån tilltagit". Folkmängden ökades också snabbt. Den var år 1780 146 personer, 1840 600, 1847 1.121 och 1855, året före stadsblivandet, 1.900 personer. Antalet köpmän, som 1847 var 16, hade redan vid 1850 års slut vuxit till 26.

"Stadens fader" kunde med skäl jorddrotten och lokalpolitikern J. F. Hultenheim, bosatt på Fredriksbergs herrgård strax utanför staden, kallas. En stor del av staden ligger på områden, som tillhört honom, och han var en av de verksammaste krafterna vid stadens tillblivelse och dess organisation och utveckling under de första åren. Staden har rest en minnesvård över honom i den vackra stadsparken, som också en gång tillhört honom. Även över en annan märkesman i stadens utveckling har Oskarshamn rest en minnesvård, nämligen över konsul *Per Deurell*, som visserligen vid tiden för stadsblivandet ej ännu nått en sådan position, att hans insatser kunde jämföras med Hultenheims, men som kom att under 40 år efter stadens födelse bli den kommunale och industrielle förgrundsfiguren i samhället och kanske gjort en större insats än någon annan för Oskarshamns frammarsch.

Per Deurell var född i Ålem den 8 oktober 1820. Vid den tiden och även senare funnos många medlemmar av släkten Deurell i Kalmar med omnejd, och åtminstone en, Nils Deurell, blev 1854 bryggare i Kalmar. Per Deurell blev i unga år anställd på länsmanskontoret i Ålem — hans far var kronolänsman i Stranda härad.

Den 16 februari 1847 utflyttade Per Deurell från Hvitemåla i Ålem till dåvarande Döderhultsvik. Hans 4 år äldre broder Nils Gustaf synes ha ditflyttat något tidigare och betecknas i sitt burbrev av den 25 augusti 1856 som "handlande och bryggare". Till sin död 1868 biträdde han brodern Per vid skötseln av dennes bryggeri, och det är möjligt, att Nils Gustaf haft den insikt i bryggerinäringen, som Per från början nog saknat. Han hade förut haft burskap i Stockholm; då Oskarshamn ej kunde utfärda burbrev före 1856, kan han mycket väl tidigare ha bott på orten.

Per Deurell var under åren strax före stadsblivandet en av de största tomtägarna i Döderhultsvik. Början till förvärven gjordes den 30 oktober 1849, då han av godsägare Hultenheim på Fredriksberg inköpte tomterna svarta nr 234—242, 351—356 "söder om vägen", d. v. s. mellan nuvarande Fabriksgatan—Bryggeriplanen och Döderhultsbäcken, samt nr 358, norr om Bryggeriplanen, ungefär den tomt, där nu bryggeriets kontor är beläget.

Det förefaller rätt troligt, att Deurell på tomten nummer 234 redan vid tiden för tomtköpet drivit bryggerirörelse, låt vara i så blygsam omfattning, att den i dåtida statistik redovisats som hantverk. Per Deurell utfärdar nämligen den 2 januari 1851 en skuldförbindelse till Hultenheim å 4.000 rdr banko eller 6.000 rdr riksgälds, och till säkerhet får Hultenheim ta inteckning i "min på köpingen Döderhultsvik ägande, under Nummer 234 belägna Bryggeriegendom med alla dit hörande byggnader och inventarier". Läget där var lämpligt för ett bryggeri; det var vid Döderhultsbäcken, innan denna nått den dåvarande bebyggelsen, varför vattnet där ej var förorenat, utan kunde användas till mältning o. dyl., och nära till den för alla äldre oskarshamnare så bekanta Pottaskekällan vid Fabriksgatan, som aldrig sinade och hade utmärkt gott vatten, lämpligt för själva ölbrygden.

Enligt uppgift i Läns museets arkiv i Kalmar samt i Handelskalendern 1859—1860, till vilken senare P. Deurell själv torde lämnat meddelandet, grundade han 1849 i Oskarshamn ett s. k. "bajerskt bryggeri" med brodern N. G. Deurell som disponent. Härmed kan ej gärna avses det å nummer 234 befintliga bryggeriet, som snart spårlöst försvinner ur historien, utan det större, som inrymts i nuvarande gjuteriet, förut magasinet mitt emot A.-B. Nya Centralbryggeriets kontorsbyggnad. Huset i fråga kallas ännu Gamla bryggeriet. Enligt en gammal kartskiss synes ett hus av det nuvarandes omfattning ha funnits på den platsen redan under 1830-talet, och det torde ha varit detta, som P. Deurell förvandlade till "ett bajerskt bryggeri". Enligt uppgifter från flera håll skulle Deurells bryggeri ha varit det tredje i ordningen av de s. k. bajerska bryggerierna i Sverige, d. v. s. de, som framställde underjäst öl. Redaktör Severin i Oskarshamns-Posten, som kände Deurell mycket väl, uppger år 1878, att gamla bryggeriets anor räknas från 1846. Vem den förste innehavaren varit har ej stått att utröna.

Den ringa omfattningen av Deurells bryggerirörelse under de första åren framgår därunder, att i kommerskollegii "årsberättelser för fabriker m. m." intet bryggeri redovisas i Döderhultsvik åren 1847—1849. Det kan möjligen ingå under rubriken "Diverse Fabriker och Manufacturverk", 5 stycken, eller också ha betraktats som hantverk på grund av den fåtaliga personalen. Att Deurell ännu var hänvisad till "småaffärer" framgår väl också därunder, att han den 25 augusti 1853 hos länsstyrelsen söker rätt att försälja mat, öl och svagdricka vid marknaden i Mönsterås, Målilla, Hanåsa, Mörlunda, Figeholm och Kristdala. Det förefaller, som om tillståndet beviljats; i varje fall ansågo myndigheterna på den tiden inte, att folkhälsan och moralen hotades av ölet, fast det då var starkare. Landshövdingens femårsberättelse av år 1847 säger, att folket i länet i allmänhet är hyfsat och bildat, men ett avgjort företräde i detta avseende skönjes i Döderhults och Ålems socknar. Och 1865 heter det i samma källa, att fyllerilasten har minskat, men förbrukningen av svenska maltdrycker synes däremot vara i ett jämnt tilltagande.

Måhända ger en skrivelse, som Deurell vid denna tid riktade till magistraten i Oskarshamn, en icke oäven bild av honom — aktiv och livlig, självmedveten och ironisk. Den första här citerade ingav han den 7 augusti 1856 och återfinnes den i magistratsprotokollen under Litt. "Gå på tå".

"Till Wällofl. Magistraten i Oskarshamn!

Ehuru Stadens Charta upptager bestämda platser för uppkläppning af bykta kläder, så har likväl den oordningen en längre tid fått passera, att ej mindre bykning än ursköljning af kreatursinnanmäten efter slakt, försiggått i den förbi mina tomter flytande ström, så väl vid det så kallade Pottaskebruket som emellan Bryggeriet och den öfver gatan lagda bro. Oberäknadt det mindre passande uti, att vid en af stadens mest passerade gator sådan osnygghet försiggår samt den blygsamma vandrarens blickar (närboendes icke att förgäta) dageligen och stundeligen utsättas för obehaget att betrakta halfnakna qvinnor, i sin ifver förgätande egen blygd, är den vattenbrist som under torra somrar besvärar denna del af Staden ett ganska viktigt skäl för ofogets hämmande. Att annan plats till vattning af hästar och andra kreatur, i Staden icke är att tillgå än just denne, vid broen, som det sköljande och bykande sällskapet inkräktat, är nog samt känt; och för den som dagligen åser huru de arma djuren, erbjudna det stinkande vattnet, mången gång vägra att deraf förtära en droppe, är det när nog en moralisk plikt att göra sig till deras förespråkare. Djuren kunna ej klaga, men folket i denna tract af Staden klaga högeligen öfver att då, i brunnar och källor, nu uttorkade, icke ens en dryck står att erhålla, den tillgång som uti ett ganska välsmakande, rinnande vatten erbjuder sig, förspilles genom orenlighet. Jag yrkar därför att Wällofl. Magistraten behagar bestämma ett Vite af 6 Rdr 12 sk. Bco, hvartill den eller de göra sig

förfallne som i strömmen, ofvan om broen, sköljer eller på annat sätt orenar vattnet.

Oskarshamn, den 7 Augusti 1856.

P. Deurell."

Man torde inte ta miste, om man antar, att den inte minst viktiga orsaken till att Deurell var mån om vattnets renhet var den, att vatten ur bäcken användes vid mältning, sköljning etc. i bryggeriet. Pottaskekällan kunde ej lämna nog vatten härtill och låg f. ö. längre bort. "Strömmen" som beteckning för bäcken var kanske då ett ej så obefogat ord, ty vattenmängden har sedan den tiden mycket minskats genom att Herrgårdssjö försvunnit, andra sjöar och många mossar sänkts eller utdikats samt bäckens lopp rätats.

Den 29 december 1856 anhåller "Fabriks Idkaren P. Deurell uti till Magistraten ingifven skrift att här i Staden undfå burskap som Handlande och Fabriks Idkare; bifogande vid ansökningen dels vederbörande pastors den 12 uti denna månad meddelade embetsbevis, derom att Sökanden, som är född den 8 October 1820, eger god Christendoms kunskap, har ordentligen begått H. H. Nattvard, råder öfver sig sjelf och sin egendom, skrifer en läslig och drifven handstil, eger full skicklighet att räkna quattuor species i enkla tal, sorter och bråk, samt föra bok och räkning på det för handel föreskrifna sätt", dels ett af v. Commissarie Landtmätaren C. W. Reinius utfärdadt skriftligt intyg af innehåll, att "Sökanden innehar de enligt gällande författningar för burskapsökande föreskrifne kunskaper", dels av f. apotekaren Gustaf Bursie och handlanden vice konsul J. C. Lundberg skriftligen afgifven borgensansvarighet för de Krono- och Stadsutskylder, som under de sex första åren kunna blifva sökanden som borgare härstädes påförde, dels ock härvarande Handelsförenings skriftliga tillstyrkan af bifall till den gjorda ansökningen. Alltså resolverades bifall den 29 december 1856.

Alltifrån stadens tillblivelse var Deurell en av de mest betrodda männen där. Här kan blott komma ifråga att ge ett litet, mycket litet, axplock ur de uppdrag, som före 1868 lades på honom. Redan den 5 maj 1856, 5 dagar efter stadsblivandet, blev Deurell en av de åtta "stadens äldste", som före 1863 hade att tillsammans med "borgmästare och råd" i städerna utöva borgerskapets kommunala beslutanderätt. (Brodern N. G. Deurell blev samtidigt t. f. rådmän.) Vid val av rådmän 1861 fick Deurell 22 röster (mer än någon annan med burskap) men avsåde sig. Han blev vidare medlem av den första uppsättningen stadsfullmäktige 1864 och kvarstod som medlem till sin död 1896. Åren 1865—1867 var han stadsfullmäktiges ordförande och 1864—1865 samt 1884—1888 dess v. ordförande. År 1862 var Deurell uppsatt som riksdagsmannakandidat för borgarståndet i Oskarshamn och erhöll lika röstetal med borgmästare Dahlström, som efter lottning blev vald. Från 1864 var Deurell ledamot av hamndirektionen, 1860 medlem av kommittén för utarbetande av nytt hamnreglemente, 1865 befullmäktigad för inköp av mudderverk, medlem av järnvägskommittén 1857 och 1865. Han var vidare en bland grundarna av och styrelseledamot i Oskarshamns skeppsdockas aktiebolag, senare Mekaniska Verkstaden, varur det nuvarande varvet, stadens största industri, framgått. År 1862 skaffade han Oskarshamn stadens första ångbåt "Orion" och innehade senare flera ångbåtsbolag. Slutligen kan nämnas, att han var preussisk vicekonsul 1860—1871, tysk 1871—1874.

Sannolikt hade Deurell goda inkomster av sitt bryggeri och snart även av annan affärsrörelse. Kring 1860 tycks bryggerirörelsen visserligen ha minskat i omfattning, ty detta år redovisas för städerna i Kalmar län 4 bryggerier med tillsammans endast 15 arbetare, alla manliga över 15 år. Troligen har dock Deurells oskarshamnsbryggeri varit störst av dessa 4,

ty år 1865 har Deurells bajerska ölbryggeri i Oskarshamn ensamt en arbetsstyrka på 15 man. Bland inventarierna nämnas en begagnad maskin samt "2 kreatur drivkraft". Antagligen var det två oxar, som fingo vandra runt och driva maltkrossen. Tillverkningen var år 1860 32.000 kannor öl och 40.000 kannor svagdricka till ett sammanlagt värde av 21.000 rdr rmt. Ägarens bevillning var 65 rdr rmt.

Det bör till förståelse av de ovan givna siffrorna anmärkas, att lejonparten av det öl, som förbrukades inom länet, infördes från Stockholm, Göteborg eller grannprovinserna. Så var ännu åtskilligt senare fallet — ortspresen innehåller ännu på 1870 -och 80-talen massor av annonser om Norrköpings-, Stockholms- etc. öl, som säljes hos olika handlande eller serveras på de många ölstugorna.

Från en obetydlig början hade Per Deurell på mindre än två årtionden arbetat sig upp till att vara ortens ledande affärsman och en bland dess främsta kommunalpolitiker. Men stark tonvikt bör läggas på ordet *arbetat*; inte ens hans verksamma ande stod ut med den omfattande och mångartade verksamheten. År 1867 fick han genom överansträngning ett sammanbrott, måste intas på sjuk- och vilohem och länge vårdas av läkare, innan han åter blev i stånd att uppta sin verksamhet. Per Deurell måste begära sig i konkurs, fastän hans tillgångar betydligt överstego skulderna. Han ingav begäran härom den 15 februari 1867, konkursen påbörjades den 29 maj, och första inställelsen ägde rum den 15 juni. Deurell hade insänt läkarintyg, att han av sjukdom var hindrad infinna sig, samt bett om anstånd för ingivande av ackordsförslag, men detta tycks ej ha beviljats.

Oscarshamns-Posten för lördagen den 16 februari 1867 innehåller följande artikel:

"En underrättelse,

som säkert skall väcka en mycket allmän öfverraskning och deltagande, är, att en af detta samhälles och denna Orts verksamaste och i flera afseenden mest framstående affärsmän, handlanden och v. konsuln P. Deurell sistl. gårdag blifwit försatt i konkurstillstånd. Hr D., en man med betydande förmåga och erfarenhet, har här under en lång följd af år, ehuru öfwerhopad med en mängd allmänna och enskilda uppdrag, utöfwat en särdeles mångsidig affärsverksamhet, såsom handlande, skeppsredare, fabriksidkare, jordbrukare m. m.; och då denna verksamhet utan twifwel medfört mycket gagn för detta samhälle och varit förenad med en wällwillig hjälpsamhet mot alla, som behöft anlita densamma, är det gifwet, att denna händelse inom detta samhälle framkallat en smärtsam sensation. Att hr D. under sednare åren inlåtit sig i företag, hwilkas påräkneliga framgång i wäsentlig mån hämmats af den i hela vårt land rådande penningkris, som redan warat så länge och icke snart synes komma att taga slut, torde kunna anses wara den af allmänna meningen här antagna förklaringsgrund för denna händelse, likasom den önskan utan twifwel är fullkomligt allmän, att affärerna snart måtte kunna så ordnas, att hr D. kan återtaga sin rastlösa och gagnande verksamhet."

Sannolikt låg verksamheten vid bryggeriet nere en tid eller drevs åtminstone i mindre skala än förut. Nils Gustaf Deurell avled den 25 september 1868 och kunde alltså ej länge efter konkursen hjälpa sin broder. — I dödsrunan över N. G. Deurell säges, att han mycket värderades för sitt flärdfria väsen och sin redbara karaktär. — I Oscarshamns-Posten inflöt en månad efter Deurells konkurs en annons, vari "en bajersk bryggare" söker "tillfälle att få tillverka rent bajerskt öl, som tidsandan fordrar". Det är inte otroligt, att det är Deurells bryggmästare, som söker sig annan plats.

Under hela året 1867 vistades Per Deurell borta från Oskarshamn och genomgick bl. a. en "sjuk- och vattenkur" i Uppsala samt vilade senare i Borgholm.

Vid konkursauktionen den 15 april 1868 inropade handlanden L. Lefvander den "Baijerska bryggeriegendomen med å dennas tomter uppförde twenne tvåwåningars boningshus, rymliga uthusbyggnader m. m., saluvärderad till 45.000 rdr rmt" för 24.800 rdr rmt. Den 8 mars 1869 transporterades detta köp på löjtnanterna Uno och Oscar Weijdling, Oskarshamn.

Sedan Per Deurell 1868 blivit något så när återställd, arrenderade han följande år sitt gamla bryggeri av bröderna Weijdling och kunde den 1 maj 1869 åter annonsera sina tillverkningar i Oscarshamns-Posten:

"Wid

Baijerska Bryggeriet

i Oscarshamn försäljes, jemte Baijerskt Öl och Svagdricka, till wanliga priser, äfwen

Swensk-Öl

pr kanna och å större eller mindre Fat till 28 öre och pr Boutelj, glas oberäknadt, till 10 öre."

Det är första gången, Deurell säljer s. k. svensköl (överjäst öl), vilket f. ö. i Oskarshamn med omnejd gick under namnet Misterhultsöl efter en socken i trakten. Deurell fick emellertid samma månad en konkurrent i ett nyanlagt bryggeri, som startades av handlandena Carl Embring och Axel Swanberg i "Petterssons och Haegenströms f. d. gård" och började sin försäljning 1 juni s. å. Tiderna voro svåra; missväxt- och hungeråren 1867—1868 försämrade avsättningen även de följande åren och hade väl skulden till att Deurells egendomar vid försäljningen inbringade så litet; och 1869 måste bryggeriet i Mönsterås, enligt uppgift med 1.000 kannors daglig tillverkning, gå i konkurs. För år 1869 taxerades hrr Embring och Swanberg endast till 4 rdr bevillning vardera. Deras anläggning, det s. k. Nya Bryggeriet, försattes år 1872 i konkurs. Dessutom fanns i Oskarshamn en J. Th. Lütz, tysk och romersk katolik, som omväxlande benämnes bryggmästare och bryggare. Han erhöll 1871 av Kalmar läns hushållningssällskap medalj för långvarig och trogen tjänst och måste alltså länge ha innehaft anställning, troligen hos Deurell till dennes konkurs. Denne Lütz övertog i maj 1872 Nya Bryggeribolagets källare på Källgatan, där han serverade öl till förtäring på stället samt till avhämtning. Redan 1869 hade han öppnat en annan ölstuga. Han tycks åtminstone 1874 ha innehaft ett bryggeri i mycket liten skala och taxeras för detta år till 800 rdr inkomst. F. ö. tog han öl från Norrköping. Efter 1875 omnämnes han ej mera, och han dog troligen detta år.

Det s. k. Nya Bryggeriet övertogs 1872 av J. Widell. År 1873 kunde Widells öl och svagdricka utom på Nya Bryggeriet inköpas hos 9 handlande i staden. En olägenhet var bryggeriets, som Widell säger, "aflägsna läge", och därför flyttades det den 28 april 1874 till gamla tryckerigården vid Sjögatan. Samma år i november anlade bryggare Johan Holmquist ett bryggeri vid Källgatan, mitt emot Lütz' källare. Han bryggde endast svensköl och svagdricka. Widell öppnade 1875 "en ny Bier-Halle". Som redan förut nämnts, såldes och serverades på en mängd ställen i staden samtidigt "utsocknes" öl från Stockholm, Visby, Norrköping, Malmö, Göteborg, Eksjö, etc. — ja, t. o. m. engelskt och skotskt öl annonserades tidvis.

Deurell sökte under tiden åter upparbeta sin bryggerirörelse, vilket på grund av konkurrensen och de dåliga tiderna inte var så lätt. Femårsberättelsen för Kalmar län redovisar 1870 blott två bryggerier med tillsammans 14 arbetare och en sammanlagd tillverkning av 59.600 kannor öl och dricka.

B. Oskarshamns Bryggeriaktiebolag.

Onsdagen den 28 juni 1876 innehöll Oskarshamns-Posten följande artikel:

"Bryggerianläggning.

Inbjudningslista, undertecknad af några utaf stadens mest framstående affärsmän, har i dessa dagar utkommit för anläggning af ett bryggeri, beräknadt i anläggningskostnad till 170.000 kronor, eller 340 aktier hwardera lydande å 500 kronor.

En sådan anläggning synes här i staden wara af behofwet påkallad, ty det äldre, s. k. gamla baijerska bryggeriet, lærer wara bygd för nära 30 år tillbaka och då beräknadt för en ganska ringa tillverkning, i följd hwaraf det wigtigaste wid en bryggerirörelse, neml. goda och rymliga källrar, saknas.

Att döma efter den, till en del redan utförda, storartade och med sina granitmurar solida anläggningen af källare till nu ifrågawarande nya bryggeri, lærer åtminstone den delen af företaget blifwa utmärkt, och wi äro öfwerlygga om, att det hela i sinom tid skall framstå såsom en wacker och tidsenlig fabrik med material- och arbetsbesparande ångmaskiner och apparater.

Att företaget omfattas med intresse wisar sig bäst deraf att de på inbjudningslistan först tecknade 5 namn representera ett aktieteckningsbelopp af 70.000 kronor.

Då maltdrycker i alla fall icke kunna undwaras sedan sådana numera blifwit så allmänna äfwen i vårt land, liksom i andra länder sedan länge warit händelsen, så skall säkerligen en och hwar med nöje se, att hwad som konsumeras i staden med grannskap, äfwen i staden kan tillverkas och icke, såsom nu sker, från andra städer och orter hitföras.

Wi önska derfor lycka åt företaget såsom en wacker tillökning uti de inom staden redan befintliga fabriksanläggningar och industriela företag af andra slag."

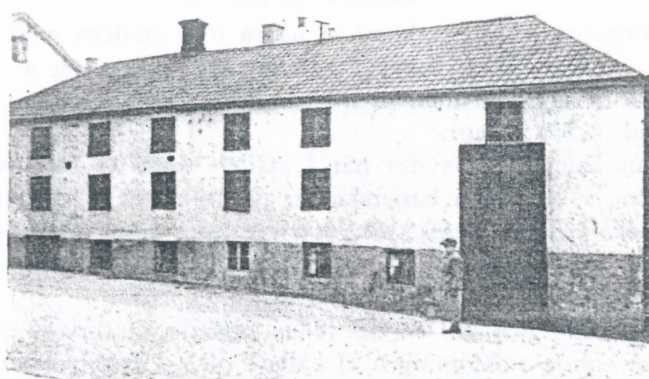
Formellt bildades Oskarshamns Bryggeriaktiebolag i september 1876 av konsul N. G. Wijkström (av borgarläkten Wijkström, som i snart 300 år, praktiskt taget sedan köpingen Döderhultsviks tillkomst, varit verksam där), doktor Ivar Svensson (sedermera överläkare på Sabbatsbergs sjukhus och grundare av Mjölkdroppen), grosshandlare Carl Aug. Ideström och grosshandlare P. Petré. Den störste aktietecknaren var doktor Svensson, som under bolagets första år var Deurells främste förlagsgivare. Den 6 november 1876 anmäldes bolagets bildande hos magistraten, och i juni 1877 trädde det i verksamhet — den 1 november i aktiv sådan. Dess styrelse utgjordes av Per Deurell, Ivar Svensson och Olof Funkquist. Firman tecknades av ordföranden Deurell, efter 1 oktober 1877 även av bolagets disponent, apotekaren och rådmannen C. F. Ström.

När arbetet på uppförandet av det nya bryggeriet påbörjats, är omöjligt att exakt uppge; av den ovan citerade tidningsartikeln framgår ju, att källrarna voro i det närmaste färdigmurade i juni 1876. Redan i januari s. å. annonserade Gamla Bryggeriet, att det köpte mursand för 33 öre tunnan. Sannolikt har uppförandet påbörjats redan i januari 1876.

Den köpeskilling, som bolaget erlade till löjtnant Uno Weijding, var 48.000 kr.

Byggnadsarbetet leddes av Deurell, utan att denne härför betingade sig någon ersättning, och under hans överinseende uppfördes fastigheten av murarmästaren C. J. Eriksson, Oskarshamn. Tomterna äro belägna vid Fabriks- och Repslagaregatorna och omfattade, då husen uppfördes, c:a 2.591 kvadratmeter. Materialet var dels granit och dels mursten under tak av asfaltfilt, och väggarnas tjocklek var c:a 2 1/2 meter — det var en byggnad, snarare avsedd för evigheten än för tiden. Anläggningen inrymde iskällare, lagerkällare, tappkällare, jäskällare, mälta, kölna, bryggeri, ång-

panna och ångmaskin, maskinrum, kvarnrum, maltskåp och skruv, kylbackar, maltvindar, spannmålsvindar och andra erforderliga förvaringsrum.

Den gamla bryggeribygnaden från omkring 1846

Källrarna voro belägna under byggnaden. Då marken sluttar starkt från Repslagaregatan ned mot Fabriksgatan, hade schaktningen uppe mot den förstnämnda gatan måst göras till 54 fots djup. De voro: en iskällare, tre lagerkällare, en skänkkällare och en förkällare, alla murade av granit och under tegelvalv med fyra à sex fots jordbetäckning, samt en tappkällare i två avdelningar. Av källrarnas, jäskällarens och mältans läge och beskaffenhet framgår, att bryggning kunde ske även om sommaren, om iskällaren blivit försedd med tillräckligt med is, och tack vare närheten till så många Smålandssjöar brukade ingen brist råda därpå.

Själva bryggeriet var ändamålsenligt inrett och försett med alla erforderliga redskap och maskiner, såsom mäsckar, silkar, mäsckpanna och vörtpanna med tillhörande rörledningar, pumpar och avsilningsapparater jämte ställningar och bryggor, allt av järn eller koppar, beräknat för 72 kubikfot (i det närmaste 19 hektoliter) malt per brygd i varje tillsats. Vidare inrymde det malkross och maltvåg med dithörande uppforderingsverk för maltet. Golvet var, liksom i hela bottenvåningen, av cement och taket rappat.

Ångmaskinen var på åtta hästkrafter, stående mot vägg, hade 260 mm cylinderdiameter, 360 mm slaghöjd, gjorde 75 slag i minuten med verkställbar expansion.

Ångpannan var beräknad för 12 hästars ångmaskin och hade 16 kvadratmeters eldyta. Den bestod av en huvudpanna och två sjudrör samt var provad på tio atmosfärers övertryck.

Kylskeppen, på den tiden även kallade svalbackar, voro två, av järnplåt, med tillhörande fläktverk.

Hissinrättningen genomlöpte byggnadens alla fyra våningar och drevs, liksom det övriga maskineriet, med ångkraft.

Spannmålskvarnen fanns i andra våningen. Även den drevs med ångkraft.

Maltskåpet upptog direkt från rensningsmaskinen det rengjorda maltet.

Flera rymliga malt- och torkvindar funnos inom byggnaden.

Vattenledning fanns i bryggeriet, jäskällaren, mältan, till kylskeppen och i källrarna samt f. ö. där så erfordrades.

Axelledningar funnos i alla våningar.

Bryggeribygnaden var försäkrad i Städernas Allmänna Brandstods-bolag för 124.000 kronor och de i densamma inrymda fasta maskinerna och apparaterna i samma bolag för 56.200 kronor.

Dessutom fanns på samma tomter ett tvåvåningars boningshus med uthus, likaledes försäkrat i samma bolag för 7.900 kronor.

Gamla bryggeriegendomen, som ju även den tillhörde Oskarshamns Bryggeriaktiebolag och var belägen mitt emot det nya bryggeriet, bestod av dels bebyggda tomter, dels trädgård och park, varav delarna närmast Döderhultsbäcken ännu äro kvar.

Lördagen den 18 augusti inflöt följande annons i Oscarshamns-Posten:

"Lottegare i Oscarshamns Bryggeri-

Aktiebolag kallas till extra bolagsstämma å Gamla Bryggeriets kontor i Oscarshamn Fredagen den 31 augusti 1877 kl. 5 e. m. för att öfverlägga och besluta:

om upptagande af in-teckningslån såsom förlagskapital;
om brandförsäkring för längre eller kortare tid;
om aflöningar till styrelse och disponent;
om uppförande af kontorsbyggnad och reparation af gamla byggnaden;
om försäljning af tomter samt en del af gamla bryggeriets egendom,
äfvensom i alla frågor för öfrigt som kunna angå byggnadsarbetet och bolagets trädande i verksamhet samt utlemning af aktiebref.

Styrelsen."

Onsdagen den 20 februari 1878 kom det nya bolagets första annons om dess produkter:

*"Oscarshamns
Bryggeri-Aktiebolag*

försäljer i större och mindre poster:

Bayerskt öl, å fat och buteljer,
Svagdricka,
Jäst och
Mäsk, samt
Sodavatten,
Bilinervatten,
Sockerdricka och
Lemonader.

Requisitioner emottagas på bolagets kontor eller genom dess utkörare och det requirerade tillsändes requirenten kostnadsfritt, så framt fråga är om ett dussin buteljer och deröfver. Alla de varor som vid bryggeriet tappas äro å buteljerna försedde med vår firmas etikett och å korkarne inbrända bolagets märken: O. B. A. B.

Oscarshamns Bryggeri-Aktiebolag."

Den ovan omtalade Widell, som var ängslig för konkurrensen, annonserade redan något tidigare, att han sålde "de maltstarkaste maldrycker": svensköl för 40 öre kannan, dricka för 8 öre kannan. Vidare bayerskt öl från Norrköping och från Nürnbergs bryggeri i Stockholm. Rekvisitioner å ett halvt dussin öl hemsändes.

Den 23 maj 1877 hade Oscarshamns-Posten i en redaktionell notis meddelat, att "ett bajerskt bryggeri af större omfattning är under anläggning i närheten af det gamla". Onsdagen den 20 februari 1878, samma nummer, i vilket det nya företagens första annons om dess tillverkningar var införd, återkom tidningen till saken och hade följande "ledare":

"Oscarshamns ångbryggeri.

Af en i dagens tidning införd annons bemärkes att Oscarshamns bryggeriaktiebolag trädt i verksamhet och till allmänheten erbjuder sina produkter. Vi lyckönska dertill!

Det nya bolaget, som under sistpasserade året kommit till stånd, har med dithörande omfattande tomter inköpt gamla bayerska bryggeriet härstädes, hvars anor räknas redan från år 1846 och, såsom det säges i afseende på anläggningstiden är det tredje i ordningen af de så kallade bayerska bryggerier, hvilka i Sverige blifvit anlagda. Det är nu sålunda 32 år som dess verksamhet fortgått och på sin tid var detta en icke så obetydlig anläggning; men tiderna ändras. Om det gamla bryggeriet på sednare tiden icke kunnat fylla sin bestämmelse, så torde skälet dertill vara att söka uti dess ringa resurser, i förhållande till nu varande tids fordringar. Den nya anläggningen eger deremot rika resurser och är så tidsenlig som någon i den vägen kan vara och alla den nya tidens uppfinningar, hvilka angå beredning af maltdrycker, äro dervid tillgodogjorda. Det är en ståtlig byggnad eller rättare flere förenade till ett helt, och redan första anblicken inger aktning för ett komplett verk, såsom det ock, efter fackmäns bedömande, lärer vara. Vi kunna således hoppas på ett godt fabrikat och att denna stad blir oberoende af sändningar från andra orter, helst varan, som tillverkas, bayerskt öl, numera blifvit en nödvändighetsartikel, som icke gerna kan undvaras. Att maltdrycker i allmänhet, för oss skandinaver, som icke kunna plantera drufvor och skörda vin, äro de naturligaste och minst kostsamma, lider intet tvifvel, så vidt de måttligt förtäras. Kunde välberedda maltdrycker undantränga ett omåttligt förtärande af spirituosa, så vore mycket för vårt land och dess bebyggares moraliska, fysiska och ekonomiska välbefinnande vunnet, men ett omåttligt förtärande af, vare sig öl eller spirituosa, är i hög grad förderfligt och i ännu högre grad, då båda för mycket anlitas. Tanken på den flod af öl och brännvin, som snart sagt öfversvämmar vårt land, förer oss emellertid från ämnet, dit vi vilja återkomma.

Oscarshamns bryggeriaktiebolag, som sanktionerades genom kongl. resolution af den 26 Februari 1877 till ett aktieantal, hvilket icke får öfverstiga 500 lotter, hvardera lydande å 500 kronor, synes vara ledt af sakkunnige och praktiske män. Sedan verket nu blifvit eller snart torde blifva komplett, bör detta bolags verksamhet blifva för intressenterna vinstgifvande, särdeles som anläggningskostnaden, i förhållande till andra mindre durabla och ändamålsenliga anläggningar af samma slag, uppgifves vara relativt billig. Såvidt vi förnummit lärer byggnaderna, uteslutande af sten och murtegel, med sina is- och lagerkällare rymmande omkring 200.000 kannor, i byggnadskostnad uppgå till omkring 115.000 kronor, och maskinerierna, komplett föreskrifna från och insatta af maskinfabriken Germania i Chemnitz, belöpa sig till omkring 55.000 kronor, hvilket, i betraktande af egendomen, sådan den är, synes vara serdeles billigt.

Härtill kommer gamla bryggeriegendomen, som bolaget jemväl inköpt för 50.000 kronor, och hvilken, oberäknadt byggnaderna, innefattar tomter till en areal af mer än 50.000 kvadratalnar. Ett mer än tillräckligt utrymme saknas således icke, hvarjemte bolaget genom sistnämnda köp å ömse sidor tillförsäkrat sig den genom tomterna framflytande lilla åen från dess inlopp till staden så långt bolagets tomter sträcka sig och har sålunda, oberäknadt den för sjelfva byggnaden sprängda brunn, en ymnig och flytande vattentillgång.

Då detta arbetsföretag för något mer än två år sedan började och fortgick med jordschaktningar, på ena sidan af källarne ända till 34 fots djup, så ansåg mången det vara ett alltför djerft företag, men utgången har redan visadt att detsamma varit väl beräknadt såsom exempel på satsen att den ihärdige vinner sitt mål. Vi önska också att företaget må blifva till fromma särskildt för alla de (!), som deri intresserat och jemväl för vår stad, för hvilken anläggningen utan motsägelse är en prydnad.

Det bayerska öl, som redan utkommit är, ehuru ännu ungt, särdeles välsmakande, klart och till utseendet vackert och förebådar ett utmärkt fabrikat för framtiden.

För det sålunda utförda, samhällsgagneliga och i sitt slag särdeles stortartade byggnadsföretaget har man att i första rummet gifva hr konsul P. Deurell ett rättvist erkännande. Idéen är hans, och för dess förverkligande har han för bolaget arbetat med samma outtröttliga ihärdighet, hvilken han alltid ådagalagt till fromma för samhället, äfven då detta, för utförandet af dess mera betydande företag, haft förmånen få lägga hela sitt förtroende i hans hand."

För räkenskapsåret 1 november 1877, då bolaget trädde i aktiv verksamhet, till 31 december 1878 voro bolagets inkomster kr. 45.981:12, dess utgifter kr. 50.168:37. Inberäknat en brist från byggnadstiden på kr. 1.076:91 samt en förlust på C. J. Erikssons ackord för murning på kr. 831:33 var förlusten under året alltså kr. 6.095:49.

Åtskilliga bland aktieägarna hade på grund af förlusten blivit oroliga, och några röster hade höjts för en avveckling af företaget. I en mycket lång och detaljerad skrivelse utvecklade Deurell skälen för att resultatet i själva verket måste anses som gynnsamt. Han påpekar först, att ifrågasvarande räkenskapsår omfattar 14 månader (1 november 1877—31 december 1878) och att moget öl först i slutet av april eller början av maj 1878 kunde levereras. De första sex månaderna måste alltså väsentligen beräknas till förlagsbrygd.

Deurell påvisar sedan, hurusom aktieägarnas verkliga vinst under året varit c:a 5 %, sedan upplupna räntor, med undantag af förräntningen på aktiekapitalet, blivit guldna, vilket ju varit fallet. För en ny inrättning, som ej uppnått sin fulla utveckling, är detta ej obetydligt, och Deurell är med stöd av sin långa erfarenhet förvissad om att anläggningen i framtiden kan lämna 8 à 10 % eller därutöver, om förvaltningen rätt handhaves. "Men om denna förvaltning genom vankelmod, bi-intressen eller förbiseende af bolagets fördelar försummas, så måste detta, lika med hvarje annat företag, ehuru i sig sjelf lofvande, bringa sina anläggare förlust, hvilket i nu förevarande fall icke må påbörjas företaget, utan dess handhafvande."

Därefter söker Deurell uppskissera bolagets verkliga ställning. Han konstaterar först, att fastigheter, inventarier och förråd samt det å vinst- och förlustkontot balanserade beloppet, som rätteligen bort påföras egendomen som förlag, utgöra tillsammans kr. 327.312:37. Samtliga skulder utgöra efter avdrag för utestående fordringar kr. 153.312:22.

Bolagets rörelse fordrar ett visst förlag av utestående fordringar, vid 1878 års slut kr. 16.230:71. Bolagets löpande skulder äro alltså ej större, än att de utan större svårighet kunna balanseras. Kvarstående skulder borde rangeras genom stående lån mot inteckningar. Deurell föreslår alltså, att ett stående lån å 30.000 kr. eller mera upptages mot säkerhet i nya bryggeriegendomen, att ansökan göres om förhöjning av kreditiven till dubbla beloppet samt att bolaget försäljer gamla bryggeriegendomen med undantag av bryggeri- och magasinsbyggnaden samt den del av tomterna, som bolaget i framtiden kan behöva.

Om detta förslag ej vinner bevågenhet, föreslår Deurell, att preferensaktier utsläppas, sedan bolaget bestämt ett visst belopp för dem och för inteckningarnas höjd. Dessa preferensaktier böra tillförsäkras prioritet i

bolagets egendom näst efter inteckningarna och före de ursprungliga aktierna. Framför dessa böra de garanteras en årlig utdelning av exempelvis 8 % och rätt att med övriga aktier dela den vinst, som eventuellt kvarstår, sedan de senare erhållit samma 8 %. Deurell är övertygad om att kapitalister i så fall med begärlighet skola teckna aktier. I slutet av skrivelsen säger Deurell, att han känt sig manad att belysa bolagets verkliga ställning, då aktieägare, som ej kunnat vara insatta i förhållandena, utan grundad anledning känt sig oroliga. Han överlämnar åt bolaget att med ledning av hans tablå eller med ledning av andra, möjligen klokare förslag, som kunna väckas vid bolagsstämman, vidta erforderliga åtgärder.

"I afseende på förvaltningen skulle jag derjemte åt styrelsen vilja gifva några välmenta råd, grundade på en trettioårig erfarenhet om bryggeriyrket, hvilka jag hoppas, att styrelsen, äfven om den icke finner anledning att följa dem, ej skall ogunstigt upptaga. P. Deurell."

Att styrelsen åtminstone ej försummat att ta reklamen i sin tjänst, framgår av den flitiga annonseringen. Så inflöto i Oscarshamns-Posten för den 1 maj 1878 två stora annonser, som ge upplysning om bolagets tillverkningar och priser.

Ölpriset var 7 öre pr halvbutelj öl. För oss låter det billigt, men man bör inte glömma, att i femårsberättelsen anges dagsförtjänsten för vuxen arbetare i Oskarshamn vid den tiden till 2 kr. dagen om sommaren och 1 kr. dagen om vintern. Och arbetsdagen var vida längre än nu. Man befann sig vid denna tid mitt uppe i den ekonomiska kris, som följde på uppsvinget efter fransk-tyska kriget. Det torde vara rimligt att anta, att bolaget kommit till stånd till stor del just tack vare "die Gründerjahre", som högkonjunkturen fram till 1877 brukar kallas. Då denna efterträddes av en lågkonjunktur, som här i Sverige kom att vara i mer än ett årtionde, även om den ej var lika svår hela tiden, blev det nya företags start bekymmersam. Åtskilligt av detta framkommer också i den styrelseberättelse, som avgavs till bolagsstämman den 20 mars 1879.

Vid bolagsstämman beslöts på förslag av Deurell, att den blivande styrelsen så snart som möjligt skulle försälja en del av bolagets tomter, och på framställning av konsul N. G. Wijkström, att en extra bolagsstämma skulle hållas i mitten på augusti för att fatta beslut i frågan rörande bolagets ekonomi. Som arvode bestämdes 500 kr. till verkställande direktören, 100 kr. till vardera av styrelseledamöterna och 50 kr. till var och en av revisorerna. Utdelning kunde ju ej komma i fråga. Full ansvarsfrihet beviljades åt den avgående styrelsen. Till styrelse för innevarande år utsågos redaktören för Oscarshamns-Posten, boktryckare C. O. F. Severin, grosshandlare A. Lundgren och skeppsklarerare Edv. Juréen. Man får väl i detta val se ett misstroendevotum mot den förra styrelsen, föranlett av det dittills dåliga ekonomiska resultatet. Styrelsesuppleanter blevo fabrikör A. W. Castegren och apotekare C. F. Ström, revisorer stadsfiskal J. O. Cederberg och grosshandlare Olof Funkqvist samt revisorssuppleanter grosshandlare Carl Maurin och konsul P. Deurell — en ringa post för själen i företaget! Som en konsekvens av valet skulle firman hädanefter tecknas av Severin, som blev verkställande direktör, samt Ström. Bolagets f. d. konkurrent, I. Widell, synes också vid denna tid ha något år varit verksam för dess räkning — bl. a. säljer han dess öl — men överlämnade i slutet av 1879 sin rörelse, som då torde ha omfattat även svagdricksbryggeri.

Vid den extra bolagsstämman, som hölls den 25 augusti 1879, redovisades tillverkningen under första halvåret, vilken uppgick till 105.500 kannor öl, 5.250 kannor svagdricka och 34.405 flaskor vatten och sockerdricka. Styrelsen meddelade, att omsättningen visade någon ökning, vilken antagligen blivit större, om ej penningbristen och den ringa arbetsförtjänsten fortsatt.

Revisorerna påpekade, att en del osäkra fordringar kunde medföra förluster. Dessa fordringar hade huvudsakligen uppkommit i samband med detaljförsäljningen, och revisorerna föreslogo — även med tanke på de stora kostnaderna i samband med öltappningen — att en särskild öltappare anställdes mot villkor, att han betalade bolaget ett visst pris för öl på fat och ej finge annan ersättning än den vinst, han kunde skaffa sig genom tappning och försäljning av detta öl.

Styrelsen säger i sin berättelse, att vinsten, kr. 892:11, blivit större, om ej bryggmästare Dürst, som skött befattningen sedan bolagets start, "genom oförstånd och felaktig bryggning" fördärvat 6.000 kannor öl, som endast kunde användas till svagdricka. Förlusten härpå var 2.000 kr. Med anledning härav samt Dürsts tilltagande sjuklighet och oförmåga att sköta bryggeriet hade bolaget avskedat honom och i stället antagit bryggmästare P. U. Eriksson från Jönköping, som den 1 december 1879 tillträdde sin tjänst mot samma löneförmåner som Dürst.

Styrelsen säger vidare, att den stora skulden är ganska tryckande och bekymmersam, samt önskar, att någon förbättring kunde åstadkommas genom större omsättning och lyckligare konjunkturer. "Ehuru resultatet för gångna året ej visar så stor nettobehållning, som önskligt varit, vittnar det, om man tager hänsyn till de tryckta tider, som öfver allt i riket förlamat den industriella verksamheten, att vid en, som det synes nu, inträdande gynsamare tid, ett bättre sådant tvifvelsutän ej lär kunna uteblifva. Bryggeriets verksamhet kan egentligen med detta år sägas vara oberoende och mera själfständig, sedan de hinder, hvilka förut hämmat tillverkningen af öl i större skala, blifvit genom de nya lagerkärlen undanröjda, hvarför styrelsen hyser den förhoppning, att ställningen för innevarande år skall betydligt ändra sig till Bolagets fördel."

Vidare redogör styrelsen för hur den sänkt löner och daglöner, där dessa ansetts för höga, samt minskat antalet anställda, allt i sparsamhetens intresse. Den planerar att under innevarande år öppna ölnederlag i Kalmar och Gamleby, vilket man förra året på grund av det otillräckliga lagret ej vågade.

Mot styrelsens dämpat optimistiska ton kontrasterade pessimismen i en inlaga till bolagsstämman från några av de mera betydande aktieägarna, bl. a. hrr Ivar Svensson, Petré, Idestrom och C. F. Ström, vilka föreslogo, att bolaget skulle upplösas och egendomen försäljas. Styrelsen hade, bl. a. med anledning härav, undanbett sig återval, men efter flera omval och avsägelser blev resultatet det, att hrr Severin, Castegren och Juréen valdes. Styrelsesuppleanter blevo Deurell och Ström. Revisorerna Cederberg och Funkqvist återvaldes, och deras suppleanter blevo hrr Maurin och Idestrom. Arvodena behöllos oförändrade.

Bolaget hade, som ovan nämnts, avskedat bryggmästare Dürst och anställt bryggmästare Eriksson i hans ställe. Det visade sig snart, att man utbytt ett ont mot ett värre. Under Dürsts tid hade öl blivit så skadat, att det endast kunde användas till svagdricka; under Erikssons tid blev en mängd så odugligt, att ölet måste helt kasseras. Den 6 augusti 1880 anställde styrelsen som bryggmästare hr *Georg Düll* från Stockholm, vilken tillträdde befattningen 1 september 1880, och därmed hade bryggeriet äntligen fått rätt ledare. Deurell hade nog ej tillräckliga bryggeritekniska kunskaper för att sköta ett så stort bryggeri, vidare togs hans tid i anspråk av många andra göromål och affärer, och slutligen försvagades hans krafter av en med åren allt mera tilltagande sjuklighet.

I styrelseberättelsen för år 1880 säges bl. a.:

"Från denna dag, då Hr Düll tillträdde sin befattning, har en lycklig vändning till det bättre inträdt. Herr Düll har neml. wisat sig vara icke allenast den fullt kompetente och skicklige bryggaren, hwilken kan tillverka en god och omtyckt vara, utan äfwen i alla bryggerihandteringens detal-

jer rutinerad man, med en serdeles förmåga att leda arbetet och på ett humant sätt handleda folket wid bryggeriet."

Eftersom erfarenheten visat, att rätt mycket öl kunde säljas under hösten, har styrelsen inlagt mycket is för att vid behov kunna göra en eller annan brygd pr vecka under sommaren.

Trots annonser och prospekt har ingen spekulant å bolagets tomter eller å gamla bryggeriet anmält sig. Tack vare Deurells hjälp hade det varit möjligt att erhålla ytterligare ett stående lån å 45.000 kr. i en bank på orten, varigenom en större revers med hög ränta kunnat inlösas.

Slutligen säger styrelsen, att allmänna omdömet om ölet är, att det är välsmakande och gott. Om bolaget från början haft bra bryggmästare, skulle ställningen nu ha varit god. Nu har bolaget en bra bryggmästare, och styrelsen kan under sådana förhållanden icke tillstyrka likvidation.

Vid bolagsstämman den 21 mars 1881 utsågos till styrelseledamöter Deurell, Castegren och bokhandlare O. Sandberg. Deras suppleanter blevo hrr Severin och Ström. Verkställande direktör blev Deurell, och firman skulle tecknas av honom eller disponenten Ström.

Så hade Deurells långa kamp, först för att få den nya, stora anläggningen till stånd och sedan att bevara aktieägarnas förtroende för den, trots misslyckandena i början krönts med framgång, som fick sitt uttryck i att han utsågs till verkställande direktör. Bryggmästare Düll kom med modernare metoder, och tack vare hans insats rättfärdigades Deurells förtroende till anläggningens framtid. Kunskaperna i bakteriologi voro minimala vid denna tid, och därför ansågs det omöjligt att brygga på sommaren på grund av infektionsrisken. Eftersom omsättningen var störst på sommaren, fordrades enorma lager för att möta efterfrågan, men det kunde lätt hända, att dessa dock voro otillräckliga eller att ölet surnade på eftersommaren. På Dülls förslag hade därför, som ovan nämnts, ovanligt mycket is inlagts under vintern 1880—81. Följden blev, att bryggeriet kunde brygga även under sommaren, hålla lagren friska och efter något år på hösten sälja öl till andra bryggerier, särskilt i Skåne.

Att "varan" i allmänhetens tycke var mer än "ganska god", framgår av ett par utdrag ur ortspressen för denna tid. Den 4 oktober 1880, alltså innan resultatet av Dülls verksamhet börjat visa sig, skriver signaturen A—n i en korrespondens till Oscarshamns-Posten: "... så kommer det nya och stora lasarettet, ett nytt elegant frimurarehus äfwensom Oscarshamns Bryggeri-Aktiebolags stora byggnader. Detta bolag hedrar företagsamhetsandan hos Oscarshamnarne, samt synes hafwa den bästa framtid för sig. Också är dess öl eller bier det bästa jag druckit i Sverige och kan fullkomligt jämföras med det utmärkta Carlsbergsölet från Köpenhamn. Att warans godhet wunnit allmänt erkännande bewisa bäst de många och stora requisitioner, som från olika orter ingå."

Själv skriver tidningen i en redaktionell artikel den 26 november 1881:

"Oscarshamns bayerska ångbryggeri har för sitt goda öl wunnit erkännande wida omkring, hwarför leveranser till närmare och aflägsnare platser nu mera afgå med nästan alla här angörande ångfartyg. Till Malmö hafwa sändningarne under höstmånaderna uppgått till 12.000 kannor. Dessutom afgå hwarje vecka större och mindre partier till Carlskrona, Ronneby, Kalmar, Westervik och på bantåg till Wimmerby m. fl. städer."

Bokföringsåret omlades 1881 från kalenderår till tiden 1/10—30/9, vilken tid ännu bibehålles.

Året 1882 var humleskörden ringa; priset var 385 kr. pr centner i stället för annars 150 å 175 kr. Vidare hade korn måst köpas från Tyskland, och på grund av den milda vintern hade tre fartygslaster is måst köpas från Stockholm och en annan del tas pr järnväg. Allt detta hade givetvis fördyrat framställningen. Delvis tack vare höjda försäljningspriser gav tillverkningsåret dock en vinst på kr. 22.205:65. Detta i och för sig mycket

vackra resultat hade dock kunnat bliva än bättre, om tillräckligt med is hade kunnat skaffas.

I början av april 1883 anhöll disponent Ström hos stadsfullmäktige om tillstånd för Oskarshamns Bryggeriaktiebolag och vattenfabrik att i Stadsparken få uppföra "en pryddlig mindre paviljong för servering af kolsyrade läskedrycker, isvatten och artificiella hälsovatten efter läkarens föreskrifter och under hans kontroll den tid, brunnsdrickning kan ifrågakomma." Ström skulle ansvara för vattnets och läskedryckernas beskaffenhet; lasarettsläkaren doktor Axel von Stapelmohr skulle öva tillsyn och kontroll över hälsovatten. Planteringsnämnden avstyrkte av flera skäl, bl. a. emedan planteringarna skulle kunna skadas. Stadsfullmäktige biföll dock ansökan den 2 maj och anvisade plats "i björkbärsån mitt emot borgmästarens stall", mot att bolaget förband sig att hålla platsen däromkring i pryddligt skick.

Det gick raskt med uppförandet av paviljongen, som kostade 900 kr. + 600 kr. för inventarier. Vid midsommar kunde "brunnsdrickningen" börja, men den fuktiga och kyliga väderleken under största delen av sommaren gjorde den föga lockande. "Simon Lans" (red. Severin) klagar 1 september, att brunnsdrickningen redan är slut och upphört alldeles för tidigt. Han hade druckit 40 flaskor men ej blivit smalare.

Revisorerna voro missbelättna med inrättandet av paviljongen. De påpekade, att resultatet av rörelsen där blivit en, låt vara obetydlig, förlust. Av bolagets egna tillverkningar hade blott sålts för kr. 272:72. Vidare hade anläggningen uppförts utan bolagsstämmans hörande, och styrelsen har icke till uppgift att syssla med sådana detaljaffärer. Därigenom bli bolagets tjänstemän hindrade i sitt egentliga arbete. Styrelsen svarade härför, att den privat frågat många aktieägare, innan den uppfört paviljongen, och att resultatet blivit mindre gott, än man väntat, berodde på dels att den ej blivit färdig vid sommaren början, dels den mindre goda väderleken. Styrelsen var villig att sälja eller själv överta kiosken utan förlust för bolaget. Kiosken kvarstår emellertid ännu och skulle säkert livligt saknas av oskarshamnarna, om den komme bort.

Året 1885 kostade kornet cirka kr. 12:25 pr 100 kg. Traktens skörd var av utmärkt beskaffenhet. Humlepriset var cirka kr. 8:20 pr kg., vilket var synnerligen mycket för den tiden. På grund av konkurrens från Nässjö Bryggeri såg styrelsen sig tvingad att den 10 mars sänka ölpriset till kr. 7:50 pr 100 flaskor. Revisorerna klandrade inför bolagsstämman den 20 december 1885 denna sänkning, men styrelsen förklarade, att den varit nödvändig. Tack vare den hade konkurrensen upphört, och nu kunde priserna åter höjas. En ny isapparat hade köpts för 2.200 kr. och den gamla sålts för 450 kr. En ny varmvattencistern från Oskarshamns Mekaniska Verkstad kostade 675 kr. Vidare hade en vattenreningsapparat köpts. Damm- och Bruksgatornas planering var fullbordad, Bryggaregatan (då även kallad Westra Gränsgatan) och Fabrikgatan hade stensatts, och bolagets gamla egendom var helt inhägnad, dels med plank, dels med staket. Tillgångar och skulder balanserade på kr. 356.733:24. Styrelsen föreslog 6 % utdelning, kr. 1.245:60 i tantiem till bryggmästaren, kr. 263:94 till reservfonden och kr. 2.492:89 till kapitalkontot.

Vattenfrågan var tidvis besvärlig. Brunnen på bryggeriets gård räckte ej till, Pottaskekällan var tämligen långt från bryggeriet och anlätades av en stor del av stadens hushåll, och bäckvattnet började bli sämre som en följd av minskad vattenmängd och ökad bebyggelse. Bryggmästare Düll klagar i en promemoria till bolagsstämman 1885 över att vattnet i bäcken, sedan denna utgrävts och vattnet från en längre upp belägen kvarn börjat påsläppas, är fullt med organiska beståndsdelar, vilket är mycket illa för ölet.

Efter flera kostsamma försök att få en artesisisk brunn med god vattentillgång upptog styrelsen 1886 en brunn på tomt 234, i nuvarande kvarteret Svalan och strax söder om Döderhultsbäcken, nära Pottaskekällan. Från denna brunn leddes vatten med rör till bryggeriet.

Vid början av räkenskapsåret 1884—85 avgick disponent Ström på egen begäran ur bolagets tjänst och sålde 39 av sina 40 aktier i bolaget för 12.000 kr. De övertogs, sedan de en kort tid innehafts av annan person, av Deurell. Ströms efterträdare blev förutvarande bokhållaren vid bryggeriet, G. Zetterberg, folkskollärarson från Döderhult, som innehade befattningen till februari 1890. Ström kvarstod emellertid till sin död 1896 som kontrollant för bolagets fabrikation av vatten och läskedrycker.

Disponent Ström hade nedlagt ett ivrigt arbete för att hjälpa bolaget på fötter men var ibland litet för impulsiv och obetänksam i sina handlingar. Så t. ex. hade han en gång placerat en arbetare på hissen i tredje våningen och släppte så, utan att tänka sig för, ner hissen, så att arbetaren bröt bägge benen.

Året 1884 var det första år, då utdelning lämnades till aktieägarna. Principen att ej lämna utdelning, förrän alla skulder betalats, hade frångåtts. Orsaken var väl den under Dülls ledning år för år uppstående vinsten till skillnad från förlusterna före hans tid. Bolaget torde ha räknat med att såväl utdelning som avbetalning å skulden skulle bli möjlig. Under det kommande året, 1885, tog bolaget också krafttag för att ytterligare driva upp omsättningen. Annonser infördes regelbundet, utom i ortspressen, till vilken sedan 1880 även Oskarshamns-Tidningen hörde, i Dagens Nyheter, Stockholms Dagblad, Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, Sydsvenska Dagbladet Snällposten, Smålands-Posten och Blekinge Läns Tidning. Dessutom gjordes under år 1885 försök att få export på London till stånd. Särskilt med tanke härför inköptes en pasteuriseringsapparat med rörledningar. Styrelsen meddelade till nästa bolagsstämma, att exporten lett till en icke obetydlig förlust men att experimentet borde fortsättas. Det avbröts dock efter något år, då det visade sig omöjligt att erhålla vinst.

Då styrelseberättelserna till bolagsstämman för åtskilliga av de återstående åren under gamla bolagets fortvaro fram till år 1911 förkommit, blir det i fortsättningen ej längre möjligt att så detaljerat som hittills följa bolagets verksamhet.

Under året 1887 hade bolaget vid en utställning i Oskarshamn fått Kalmar läns södra hushållningssällskaps lilla silvermedalj för sina tillverkningar; norra hushållningssällskapets stora silvermedalj hade förut erhållits. — De fast anställda arbetarna skulle olycksfallsförsäkras, varvid bolaget betalade halva avgiften, ett för den tiden framsynt och humant steg.

År 1888 ingick med fortfarande tryckta tider för näringarna i landet. Emigrationen hade nått sin höjdpunkt, och lantbrukets ställning var så dålig, att man exempelvis i Kalmar län kunde färdas tiotals mil utan att beträda annat än lantegendomar, vilkas ägare kullbyterat. Måhända till följd av lågkonjunktorens varaktighet och misslyckandet av exporten till England beslöt styrelsen 1888 att söka sälja bryggeriet till ett nybildat konsortium i London, vars synlige representant var "ingenjören och Riddaren" L. A. Groth och som ämnade köpa något större, förstklassigt bryggeri i södra eller mellersta Sverige. Deurells tilltagande ålder och ohälsa var väl också en av anledningarna. Fyra år senare, 1892, skriver han till sin vän Franz Heiss, Stockholm, och ber denne skaffa köpare till bryggeriet, så att Deurell kan dra sig tillbaka från bekymren i Oskarshamn till sin egendom Rosenfors. Inte heller detta försök ledde till resultat.

Från och med räkenskapsåret 1888—89 övergår bolaget till att använda de modernare beteckningarna kilogram, hektoliter etc. i stället för skålpund, kannor o. s. v.

Den 1 oktober 1892 antogs hr *Frithiof Åberg* som disponent mot en lön av fri bostad, ljus, ved, 2.000 kr. pr år samt 5 % tantiem å nettovinsten.

Ett av disponent Åbergs första göromål blev inventering vid filialen i Åbro. Den 1 oktober 1892 förnyades arrendekontraktet mellan bolaget och dåvarande ägaren av bryggeriet, hr J. G. Elson, på tre år.

En ny utvidgning gjordes 1 november s. å., då styrelsen på 10 år för 1.000 kr. pr år av direktör Hj. Hultenberg arrenderade Kungsgårdsbryggeriet med inventarier i Borgholm. Avsikten var att söka vinna ökad avsättning på Öland för bolagets produkter, och initiativtagare var bryggmästare Düll, som rest över och skötte förhandlingarna.

Ute i Europa, särskilt i Hamburg, hade koleran grasserat svårt under året 1892. Professorerna Hufeland och G. Sec trodde sig ha funnit, att öldrinking skyddar mot kolera; arbetare i bryggerier blevo sällan angripna av sjukdomen. De lärde maning var alltså: "Drick mera öl under kolera-epidemi!" Bolagets kundkrets måtte emellertid inte ha tagit del av professorernas rön eller också satt sig över vetenskapen, ty tillverkningen året 1891—92 nedgick till 4.514 hl. öl och 260 hl. svagdricka — läskedrycksförsäljningen däremot sprang kraftigt i höjden.

Länsstyrelsen däremot fann i sin femårsberättelse 1890, att förbrukningen av öl och andra maltdrycker tilltagit. Visserligen funnos endast 6 utskänkingsställen på landsbygden i länet, men nästan varje lanthandlande sålde till avhämtning. Likaså sålde ölutkörarna från vagnen. Kanske hade för många utskänkingsställen indragits. "Härmed vill dock icke Länsstyrelsen förneka behovet af åtgärder till hejdande af den alltför hastigt tilltagande ölkonsumtionen, utan endast framhålla det betänkliga uti att vid bemödandet att råda bot för missbruk gå alltför långt, hvarigenom man äfventyrar att alldeles omöjliggöra bruket af ett, måttligt förtärdt, ingalunda skadligt njutningsmedel."

År 1893 blev försäljningen av maltdrycker underkastad en hel del restriktioner. Bryggerierna skulle till länsstyrelsen anmäla, var de drevo nederlagsförsäljning, och i enlighet därmed anmälde bolaget filialerna i Mörbylånga, där en sådan nyligen inrättats, Borgholm och Vimmerby. Inrättandet av filialer var enligt styrelsen "det enda nu möjliga sättet för beredande utaf omsättning utaf maltdrycker, sedan försäljningen deraf på landsbygden blifvit försvårad och nära nog hemmad". I lantkommun fick nämligen ej mindre kvantiteter än 10 liter försäljas. Styrelsen inköpte därför små träkaggar om tio liter samt tappkranar för ölförsäljare på landsbygden.

Under år 1897 avled föreståndaren för borgholmsfilialen, hr B. O. Tolf, och i hans ställe antogs handlande Elis Eriksson. Filialen i Åbro befanns vid inventering i gott skick. Den 9 november slöts kontrakt med hr Axel Kassell, Berga, att "i sina välbelägna rymliga källare intill Berga station" hålla lager av bolagets öl och läskedrycker och förestå försäljningen och utminutereringen. Kalmar—Berga järnväg stod inför sitt öppnande, och därför var nederlag å platsen önskvärt.

Konsul Deurell hade avlidit år 1896, och doktor Ivar Svensson, Stockholm, hade inköpt 101 aktier i bolaget av hans sterbhus men sålde under 1897 35 av dem till bryggmästare Düll. Deurells efterträdare som verkställande direktör blev grosshandlare Idestrom, vilken såsom släkt med Deurell var huvudarvinge till denne.

Den 1 december 1897 träffades överenskommelse med Hultsfreds Bryggeriaktiebolag samt med Piehls och Liedbergs bryggerier i Västervik att hålla fasta priser för att slippa mördande konkurrens. Mönsterås bryggeriet inbjöds att ansluta sig men lämnade undvikande svar. Redan i april 1898 kommo emellertid klagomål från hr Johansson i Åbro, att Hultsfreds och Nässjö bryggerier sålde läskedrycker för 6 öre flaskan, och för att möta denna icke avtalsenliga konkurrens överenskom bolaget med kopparslagare Wenström om reparationer för 250 kr. av den gamla vattenapparaten, som därpå skulle flyttas till Vimmerby.

Den 25 maj insändes bolagsordning och övriga behövliga handlingar för registrering i Kungliga Patent- och Registreringsverket, och den 22 november skedde inregistreringen. Under sommaren deltog bolaget i Stockholmsutställningen 1897 och erhöll därvid guldmedalj för sina tillverkningar.

Vid bolagsstämman den 20 december 1897 valdes såsom styrelse hrr Ideström, som numera såsom verkställande direktör enligt Patentverkets bestämmande ensam tecknade firman, samt Funkqvist och Düll. Suppleanter voro hrr O. Weijdling och J. A. Sandberg. Till revisorer utsågos hrr Gustaf Pettersson och C. Mellström och till deras suppleanter hrr P. Petré och Henry Ström. För första gången tilldelades, utom verkställande direktören och bryggmästaren, även disponenten tantiem, nämligen 2 %.

Under början av år 1898 bestämdes, att på grund av nervfeberepidemi i staden is ej skulle upptagas på det vanliga stället, i hamnens norra del, utan annorstädes i närheten, och en nykonstruerad issåg med snöplog köptes för 300 kr.

Arbetarna klagade över den långa arbetstiden, som under ölbryggs-säsongen varade från 5 på morgonen till 8 på kvällen och under sommar-månaderna från 6 på morgonen till 7 på kvällen. Det beslöts, att de hädan-efter alltid skulle börja arbetet kl. 6 och avsluta det kl. 7. Bryggmästare Düll var under sommaren tjänstledig i sex veckor för vårdande av sin hälsa; han hade svår reumatism, vilken småningom angrep hjärtat och slutligen kom att medföra hans död.

Bolagsstämman hade den 20 december 1898 att fördela den dittills största vinsten i bolagets historia, kr. 29.318:88. Till aktieägarna utdelades 5 %, och till den blivande kontorsbyggnaden avsattes kr. 12.344:18. Uppförandet uppskötts, emedan material och arbetslöner stigit 25—30 %.

Eftersom kontorsbiträdet Otto Nilsson började bli gammal, skulle en lämplig yngling till hans hjälp anskaffas, läras sköta telefon etc.

Denne Otto Nilsson var en trotjänare hos bolaget, och styrelsen uttalade inför nästa bolagsstämma, år 1899, följande:

"När bolaget 1877 omedelbart intill det af Consul P. Deurell redan år 1851 grundade Baij. Bryggeriet, byggde nuvarande ångbryggeriet, trädde två män som haft anställning i det gamla, i bolagets tjänst, den ene af dem Lager arbetaren Frans Aug. Carlsson, som från 1861 tjänstgjort vid det äldre, och Hästskötaren Carl Aug. Carlsson derstädes från 1873. Således kan den förre räkna 37/38 och den sednare 26 år vid nära nog samma affär. Det äldre bryggeriets bokförare N. Otto Nilsson, som tjänstgjort der under 12½ år, är sedan 1884 anställd i samma egenskap hos bolaget och räknar sammanlagt vid befattningen 27½ tjensteår. Nu nämnda personer fortfara ännu att hos bolaget dagligen sköta sina sysslor, med nära nog oförminsk-

Bryggeriet (före senaste ombyggnaden) samt kontorsbyggnaden (närmast)

de krafter. Sedermera anställdes år 1879 Tunnbindaren Martin Larsson och Året 1880 Underbryggaremästaren John Sjöström hos bolaget och hafva oafbrutet innehaft sina platser, hvilka samtliga nu uppräknade fem personer skött med nit och till sina förmäns fulla belåtenhet.

Som dessa 5 män — olika mängden — under en följd af år oförvitligt verkat i bolagets tjenst, anser styrelsen att något offentligt vedermäle — manande till efterföljd — bör komma dem till del.

Därför hemställes, att Bolagsstämman tackes besluta, att Styrelsen må efter Vederbörandes hörande ingå till Kongl. Patriotiska Sällskapet i Stockholm med anhållan, att dessa fem personer må för långvarig och trogen tjenst hugnas med den mindre guldmedaljen." Detta blev också stämmans beslut, och så skedde den första medaljutdelningen vid bryggeriet i Oskarshamn. Det blev dock 2 guld- och 3 silvermedaljer, som efter påsken 1899 utdelades i kyrkan.

Oskarshamns elektricitetsverk anlades åren 1895—1900, och styrelsen beslöt den 22 november 1899, att elektriskt ljus skulle inledas i bryggeriet. Man inledde 105 lampor à 16 normalljus för en kostnad, med mätare, av 1.263 kr. Även gårdsplan och bostadsfastigheter skulle få sin del av lamporna.

Nettovinsten för tillverkningsåret 1898—99 var ej mindre än kr. 36.397:42. Styrelsen föreslog till bolagsstämman den 20 december, att, sedan

Bryggeriet före senaste ombyggnaden

6 % utdelning lämnats, 10.000 kr. skulle avsättas till den nya kontorsbyggnaden. Till dispositionsfonden överfördes kr. 15.457:42.

Den nya kontorsbyggnaden, som uppfördes av byggmästare C. O. Svensson i Oskarshamn, var den 14 september 1901 under tak, och arbetet fortsattes. Följande år kunde den tas i bruk.

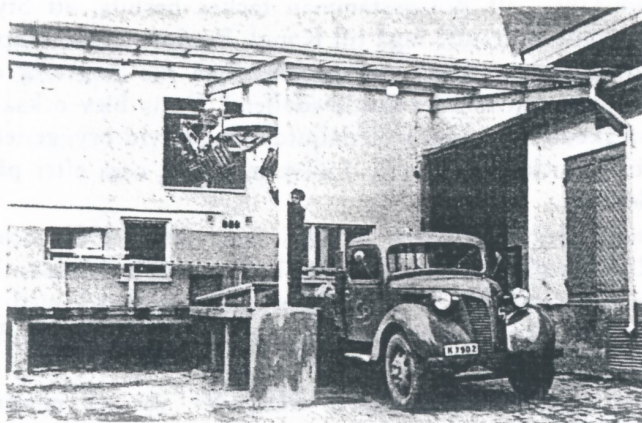
Växjöbryggeriet Christiansberg öppnade under året en filial i Oskarshamn, vilket förorsakade oskarshamnsbolaget en del förluster. Nettovinsten blev dock kr. 33.272:62. Som vanligt utdelades 6 %.

Under året hade bryggeriet inspekterats av yrkesinspektören Olof Hallström, som uttryckte sin synnerliga belåtenhet och knappast ville tro, att anläggningen daterade sig redan från 1870-talet.

Från och med 1 januari 1903 voro bolagets 18 manliga och 8 kvinnliga arbetare olycksfallsförsäkrade i bolaget Skandinavien. Med bröderne Herrmann uppgjordes under året om uppsättning av automatisk maltskattevåg med maltpoleringsmaskin och elevator för 5.300 kr.

Under år 1906 minskade omsättningen av maltdrycker på grund av skärpta lagbestämmelser, men försäljningen av svagdricka ökade. Med kringliggande bryggerier träffades ett avtal om bestämda priser, som skulle gälla från 1 januari 1907.

Den 14 september 1910 befann sig bryggmästare Georg Düll på tåget för att genom en vistelse på en badort på kontinenten söka lindring i sitt reu-

Elevator för damejeanner vid in- och utlastning

matiska lidande. Tåget hade emellertid blott hunnit några kilometer från Oskarshamn på sträckan mot Nässjö, då bryggmästare Düll drabbades av hjärtförlamning och hastigt avled i en ålder av 55 år. Oskarshamns-Posten säger i en dödsruna, att han var skicklig i sitt fack och mycket omtyckt. Han var medlem av bl. a. stadsfullmäktige och Fredriksbergskommittén samt hade varit styrelseledamot i Oskarshamns sparbank. Största aktieägarna i företaget voro numera den avlidnes änka, fru Anna Düll, samt sonen, bryggmästare Carl Düll.

Underhandlingarna om och motiven för försäljningen av Oskarshamns Bryggeriaktiebolag till Aktiebolaget Nya Centralbryggeriet skildras i samband med detta företags historia.

A.-B. Nya Centralbryggeriets styrelse utfärdade för att finansiera övertagandet 2 reverser å resp. 70.000 och 25.000 kr. Som säkerhet för den förra upptogs inteckningar i oskarshamnstomterna 354 A, 355 A, 356 A och 357 samt för den senare i nr 358, allt med byggnader. Som representant för Oskarshamn kom godsägare Uno Wijkström med i styrelsen vid val under bolagsstämman den 16 februari 1911, och som suppleant invaldes bankdirektör Gustaf Pettersson, Oskarshamn, vilken kvarstod till bolagsstämman 1914. Den nya styrelsen beslöt brygga porter i Oskarshamn för att bättre kunna utnyttja de stora utrymmena där. Affären ansågs kunna bli lönande, eftersom Bjurholms och Carlstens porterbryggerier i Stockholm nedlagts.

Nya inteckningar å sammanlagt 30.000 kr. i tomterna 235, 241 och 242, 245 och 246 i Oskarshamn togos år 1913 i samband med A.-B. Nya Centralbryggeriets inköp av Piehlska bryggeriet i Västervik. Det var f. ö. tal om att styrelsen skulle ha sitt säte i Oskarshamn och huvudkontoret förläggas dit, eftersom kontorsbyggnaden där var så stor och välbyggd, men dels ligger Oskarshamn i periferien av bolagets verksamhetsområde, dels uppställdes Aktiebolaget Linköpings Förenade Bryggerier vid underhandlingarna år 1919 om Nya Centralbryggeriets övertagande av dem som bestämt villkor, att styrelse och huvudkontor förlades till Linköping.

Bryggmästare Carl Düll, Oskarshamn, utsågs på bolagsstämman 1920 till styrelsesuppleant men avgick vid nästa bolagsstämma. I hans ställe valdes bankdirektör A. E. Schyller, Oskarshamn. Utom av godsägare Wijkström; som var medlem av styrelsen, var Oskarshamn sedan år 1914 representerat av grosshandlare Fredrik Nilzén, vilken sedan detta år var revisor.

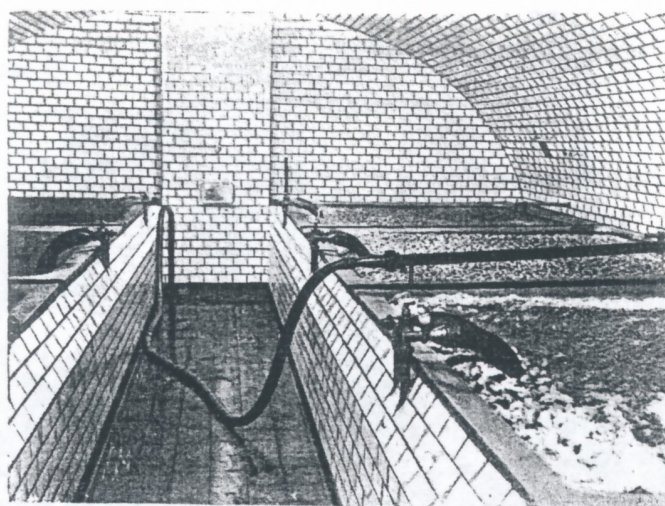
Bland de personella förändringarna inom oskarshamnsföretaget under den tid, då direktör Per Olsson kvarstod som ledare, alltså t. o. m. 1922, voro följande de viktigaste.

Sedermera kontorschefen Frith. Åberg erhöll 1911 avsked och ersattes med hr Erik Flyger, som redan förut var anställd på kontoret. Som kassörskas anställdes s. å. fröken Löfstedt. Hon avflyttade emellertid 1914 från orten, och styrelsen beslöt ersätta henne med en manlig kassör, som ansågs bättre kunna handha utkörarna. Samma år pensionerades den gamle, ännu kvarstående bokföraren Otto Nilsson med 60 kr. i månaden. Även pensionerades den gamle förmannen Sjöström samt nattvakten A. P. Nilsson och snickaren J. P. Nilsson. Arbetarnas lön i Oskarshamn fastställdes år 1921 till kr. 1:10 pr timme.

År 1912 rapporterade visserligen styrelsen, att oskarshamnsportern rönt ganska god framgång, men framhöll samtidigt, att försäljningen i Stockholm gick trögt, eftersom flera andra bryggerier öppnat porternederlag där. Under året försåldes 400 hl. porter, och vissa av de följande åren nådde man upp till 1.200 hl. eller något mera, men någon verklig framgång hade portertillverkningen aldrig; reklamkostnader etc. slukade den vinst, som uppstod.

År 1914 började det första världskriget men först två månader före räkningsårets slut, varför dess inverkan detta år blev rätt ringa. Nästa år blev nettovinsten ännu något högre. Till 1916 års bolagsstämma kunde redovisas en nettovinst på ej mindre än kr. 60.574:73 och till 1919 års kr. 69.055:31. Även de närmast följande åren lämnade ett mycket gott resultat.

Under nästa period, tiden 1923—35, kvarstod godsägare Wijkström som oskarshamnsrepresentant i bolagets styrelse och valdes av bolagsstämman 1924 till vice ordförande. Han avgick vid årets slut men återvaldes 1929 som sådan. Vid periodens början var hr Flyger kontorschef i Oskarshamn, hr Adolf Danielsson kassör, hr Blomberg bokförare, hr Carl Düll brygg-

Jäskällaren

mästare och fanjunkare Klinthe tappbokhållare. Bolagsstämman år 1925 valde bankdirektör Schyller till revisor i bolaget.

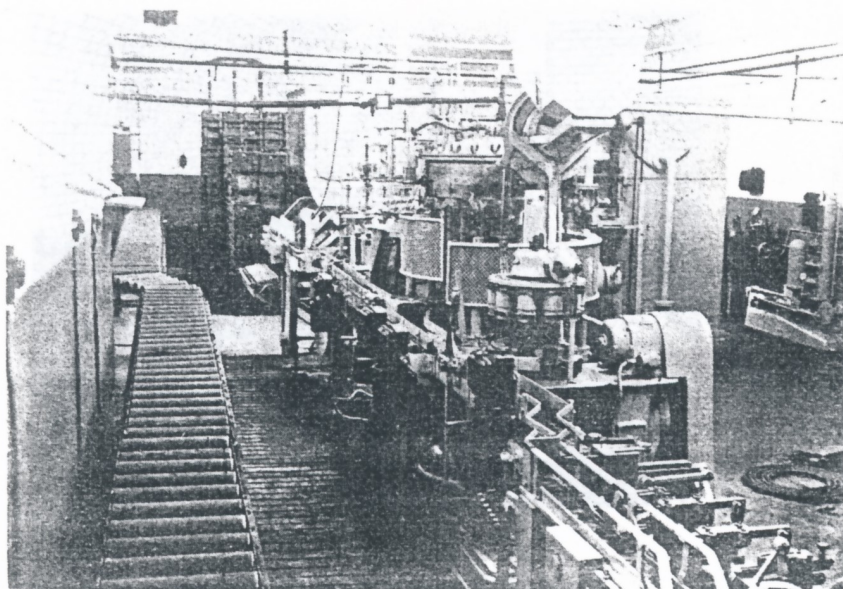
Under den depression, som satte in ungefär samtidigt med denna periods början, drabbades Oskarshamn särskilt svårt av arbetslöshet, och skatterna stego till större höjd än i andra syd- och mellansvenska städer. Detta inverkade menligt på avsättningen. Tjänstemännen, som ledo svårt av skattestrycket, fingo under en följd av år hjälp med skatten från bolagets sida.

Bryggmästare Dülls sjuklighet förvärrades mer och mer, och år 1929 måste han avgå med pension. I hans ställe utsågs disponent *Hensing* till disponent och bryggmästare från 1 januari 1930 med en arbetsförman till sin hjälp. År 1932 fick disponent *Hensing* till sin hjälp underbryggmästare *Olle Wijkström*. Den 1 april 1933 efterträddes *Hensing* av disponent *S. Lienhart*. Den 1 november 1933 kom hr *Glemme* till Oskarshamn i disponent *Lienharts* ställe. Som tappbokhållare antogs hr *Axel Nilsson*. Den 15 oktober 1934 kom hr *Gösta Harksen* till Oskarshamn som bryggmästare, och disponent *Hensing* blev samtidigt åter disponent där, medan hr *Wijkström* förflyttades till *Vimmerby*.

År 1930 beslöts, att bolagets malttillverkning skulle koncentreras till Oskarshamn. Fördelen därmed bleve den, att mälteriet i *Vimmerby*, där utrymmet var sämre, kunde nedläggas, och att de billigare kornfrakterna från *Skåne* till Oskarshamn kunde utnyttjas. Ett nytt mälteri uppfördes för en kostnad av c:a 200.000 kr. och praktiskt taget alla arbeten i samband härmed voro slutförda i början av april 1931. Tyvärr fungerade mälteriet icke tillfredsställande förrän år 1935, efter det direktör *Paulson* tillkallat professor *Hans Leberle, Weihestephan*, som konsulent. Ändringsarbeten för c:a 21.000 kr. utfördes enligt *Topf & Söhnes* ritningar. Professor *Leberle* gav vid ett nytt besök mälteriet och utbytet där efter ändringarna de amplaste vitsord.

Hr *Herman Johansson* i *Äbro* hade år 1924 börjat tillverkning av pilsner i eget bryggeri och blev sålunda konkurrent till A.-B. Nya Centralbryggeriet i stället för att försälja dess tillverkningar. Även detta invercade ogynnsamt på oskarshamnsföretagets omsättning, som emellertid särskilt led av den stora arbetslösheten och de höga skatterna inom orten. Därtill kom också, att det stora bryggeriet anlågts för länge sedan; arbetet gick av flera anledningar tyngre än i ett nyare bryggeri.

År 1925 anmäldes oskarshamnsbryggeriet till inträde i Bryggeriarbetsgivareförbundet och Svenska Arbetsgivareföreningen.

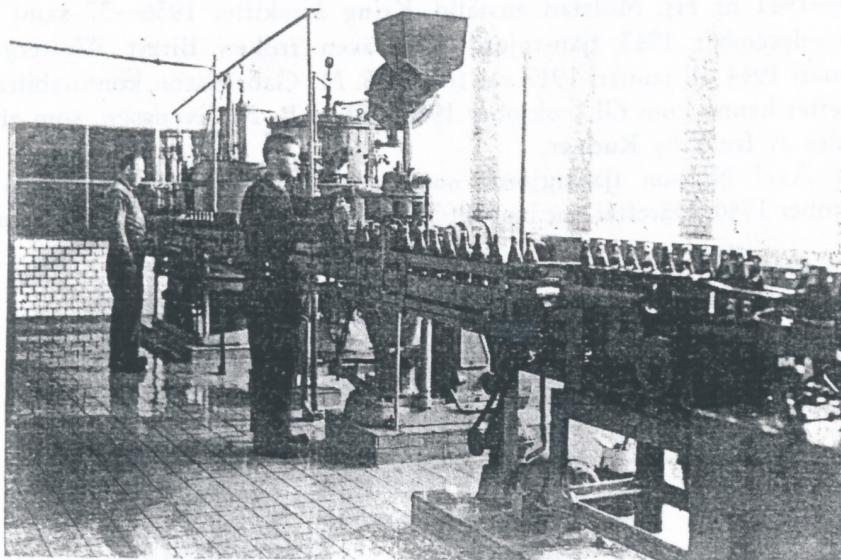

Tappningen år 1940

Under år 1925 inropades den fastighet i *Borgholm*, där nederlaget var inrymt, för föreståndaren *Alrik Stenfelts* räkning för 39.000 kr. Bolagets 280 aktier i restaurangen *Alphyddan* i Oskarshamn såldes till källarmästare *Axel Gustafsson*. Inteckningarna i oskarshamnsfastigheterna voro vid denna tid sammanlagt 95.000 kr.

År 1926 träffades uppgörelse med Carnegie & Comp. om att Oskarshamn skulle upphöra att brygga porter.

Delvis på grund av den lokala ledningen måste en del öl i Oskarshamn kasseras under eftersommaren 1933, vilket ofördelaktigt inverkade på årsresultatet. Därtill kom, att disponent Lienhart vid några tillfällen utsläppte alltför ungt öl i marknaden, varöver kunderna klagade. Mältningsutbytet var gott, men bränsleåtgången var högre än den för det nya mälteriet beräknade. Oskarshamns läskedrycker voro särskilt omtyckta, speciellt dess sockerdricka, som utgjorde 60 % av hela läskedrycksomsättningen där. På grund av att nykterhetsnämnden i Oskarshamn visat än större iver än annorstädes och tillämpat strängare kontroll än på någon annan ort inom bolagets avsättningsområde, stängde bolaget sin avhämtningslokal och utlämnade därefter öl endast till i staden bofasta eller av kontorspersonalen, kända kunder. Givetvis medförde detta nedgång i omsättningen. Då därtill kom, att arbetslönerna voro högre vid oskarshamnsbryggeriet än vid

Tappningen år 1947

bolagets övriga bryggerier, var det naturligtvis ej lätt att få vinst som årsresultat. Arbetstiden inskränktes under året med 6 timmar per vecka på grund av avsättningssvårigheterna.

År 1937 tecknade bolaget 50 aktier i nya "Jarl"-bolaget, eftersom det hade intresse av regelbunden ångbåtstrafik mellan Oskarshamn och Öland.

De viktigaste personalförändringarna i Oskarshamn under denna tid voro, att nuvarande disponenten där, *B. Wolke*, från julen 1935 placades där och den 1 mars 1936 fick fast anställning. Den 1 oktober 1938 förflyttades han till Mjölby och ersattes i Oskarshamn med bryggmästare *C. O. Hammarlund*. Bolagets mångårige nederlagsföreståndare i Borgholm, *A. Stenfelt*, avled den 29 december 1938. Änkefru Stenfelt fortsatte rörelsen till hösten 1942, då hon erhöll pension.

Snart kastade andra världskriget sin skugga framför sig; bolaget ingick några månader före dess utbrott som medlem i Kalmar Länsförbund för civilt luftskydd.

Den 30 september 1940 avgick disponent Hensing med pension, och bryggmästare Hammarlund blev disponent i Mjölby. Den 1 oktober 1940 utnämndes bryggmästare Wolke till disponent i Oskarshamn. Hösten 1943 pensionerades fru Hedvig Johansson-Landegren, Mörbylånga, som i många år efter makens död skött rörelsen där.

Den 4 juli 1944 träffades avtal med Kalmar Bryggeriaktiebolag om gemensamt inköp av aktierna i Ölands Bryggeriaktiebolag, och vidare överenskoms med bryggerierna i Kalmar och Karlskrona om kvotavtal för försäljning på Öland. I överensstämmelse med Svenska Bryggarförningens riktlinjer anmodades disponent Wolke av styrelsen att utöva noggrann kontroll över pilsnerförsäljningens lagenliga bedrivande i Oskarshamnsbryggeriets försäljningsområde, omfattande Oskarshamn, Berga samt Öland. Detta var ett led i bryggeriindustriens strävan att möta angreppen från de fanatiska nykterhetsivrarna.

Den 1 november 1945 återkom hr Hammarlund som bryggmästare till Oskarshamn. Eftersom samma år ett kvotavtal ingåtts mellan Äbro bryggeri och CB, övertog det senare bolaget Äbros nederlagsföreståndare i Oskarshamn. Den 1 juni 1947 efterträddes bryggmästare Hammarlund av bryggmästare K. A. Bjärle, som fortfarande innehar befattningen. Som kassör har K. G. Adolf Danielsson oavbrutet tjänstgjort. På kontoret var åren 1933—1941 hr Hj. Mölstedt anställd. Kring årsskiftet 1936—37 samt juli 1939—december 1943 tjänstgjorde där även fröken Birgit Westergren. Februari 1944 till januari 1947 var fröken S. M. Gabrielsson kontorsbiträde, och efter henne kom till 1 oktober 1948 fröken B. M. Svensson, som efterträddes av fru Lilly Rudner.

Hr Axel Nilsson tjänstgjorde som tappbokhållare sommaren 1933 till 1 oktober 1940. Därefter var han till 31 juli 1945 arbetsledare och dispen-

Överst: Tomglaslager för 300.000 buteljer. Nederst: Varulagret för 250.000 buteljer

tens närmaste man, då ju disponent Wolke under denna tid fungerade även som bryggmästare. Som tappbokhållare är hr N. G. Kulander anställd sedan 1 juli 1941.

I juli 1945 anställdes hr Folke Nilsson som semestervikarie men fick sedermera hand om utkörtrekvisitioner och glaskontroll samt verkar alljämt i bolagets tjänst.

Längsta tjänstgöringstiden bland de anställda har kassör Karl Gustaf Adolf Danielsson, anställd den 6 juni 1914.

Av naturliga skäl utfördes under själva krigsåren inga större byggnadsarbeten. Året 1945 troddes ju inleda en övergång till mera normala tider, och till följd därav fattade CB:s styrelse vid sammanträde den 5 november vittgående beslut om ombyggnad och modernisering av hela oskarshamnsanläggningen. Denna var från början avsedd för en årsproduktion av c:a 2.000.000 buteljer, men omsättningen var numera det dubbla, varför lagerutrymmen, transportförhållanden etc. voro otillräckliga och mycket övertidsarbete måste uttagas.

Fasaden mot Fabriksgatan efter senaste tillbyggnaden

Styrelsen beslöt alltså enhälligt i november 1945 att uttala sig för ombyggnad av dåvarande tappningslokalen till garage samt ombyggnad av dåvarande mindre lagerkällaren i samband med tillbyggnad av ny lagerlokal, tappningslokal, förråd m. m. i enlighet med av arkitekt Bensow uppgjorda skisser och att uppdraga åt verkställande direktören att låta upprätta erforderliga ritningar och arbetsbeskrivningar.

Vid sammanträde den 6 mars 1946 kunde verkställande direktören meddela styrelsen, att enligt ett av disponent Wolke utarbetat förslag vissa ändringar i den ursprungliga planen kunde göras, varigenom betydande besparingar uppnåddes. Den nya planen innebar, att den dittillsvarande jäskällaren skulle användas till lagerkällare, att jäskällare inreddes i gamla svagdricksjäskällaren, att den dittillsvarande tappningslokalen jämte inre lagerkällaren inreddes till varulager samt att ett nytt garage skulle uppföras å tomten Bruksgatan 5. Styrelsen beslöt ombyggnad i enlighet med detta förslag, och redan samma månad träffades avtal med A.-B. Skånska Cementgjuteriet om arbetets utförande på s. k. "löpande räkning".

Byggnadstillstånd för den del av nybyggnaden, som vetter åt Bruksgatan, erhöles den 2 maj 1946.

Den första etappen i om- och tillbyggnadsarbetet var avslutad i april 1947 och omfattade del av varulagret, trycktanksrum och separatorrum. I första våningen i den ombyggda delen av fastigheten fanns därefter del av sköljmaskinsrum, tappningslokal med tillhörande utrymmen för verkstad samt korklager etc. Andra våningen inrymde del av glaslagret samt beredningsrum för läskedrycker. Tappningslokalen når också upp i detta plan. Tredje våningen innehåller reservglaslager, snickeriverkstad samt övre delen av beredningsrummet. Över denna våning är en vind.

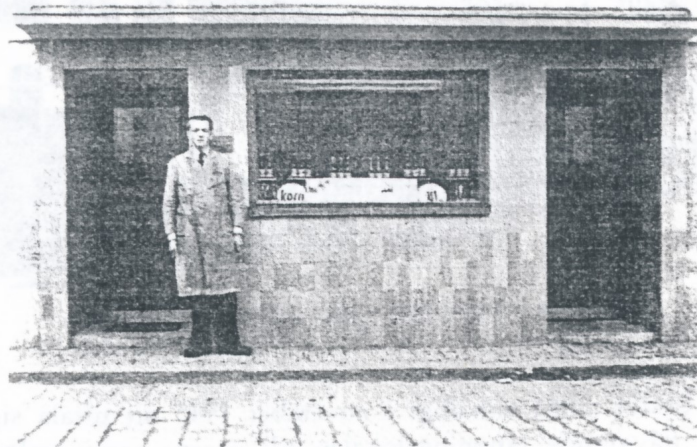
Den 17 december 1946 erhöles byggnadstillstånd för andra etappen av den uppgjorda planen, och arbetet påbörjades i maj 1947 och avslutades med årets utgång, fränsett en del målningsarbeten o. dyl. Denna etapp om-

fattade i första våningen del av varulager, avhämtningslokal samt kontor för forsedelkontrollanten. Andra våningen innehåller del av sköljmaskinsrum, bryggmästarkontor, omklädningsrum för manlig och kvinnlig personal med tillhörande duschrum och torkrum, gemensam matsal med ett mindre pentry samt lokaler för svagdrickssköljning och -tappning.

Tredje våningen inrymmer glaslager, svagdricksjäskällare samt rum för kylmaskin till svagdricksavdelningarna. Detta plan är samtidigt vindsplan.

Tappningsmaskinerna uppflyttades på nyåret 1947, och tappningsanläggningarna i de nya lokalerna togos i bruk i april s. å. Den nya jäskällaren, på den gamla svagdricksjäskällarens plats, var iordningställd i mars 1947. Då igångsattes åter inbryggningen efter ett uppehåll på nära 5 månader. Under denna tid, nyåret 1947—april 1947, levererade Vimmerby erforderliga drycker.

Samtidigt med att andra etappen fullbordades, inreddes 2 tr. upp i östra delen av den äldre fastigheten ett större centrallager för hjälpmaterial (socker etc.) och en lokal för varmvattencистерner. Våren 1948 inrättades ett

Avhämtningslokalen 1948

rum för transformator med ställverk vid entrén till jäs- och lagerkällrarna (i gårdsplanet). Dessutom putsades och avjämnades de gamla granitväggarna i entrén till jäs- och lagerkällrarna. Moderna dörrar insattes där.

Även maskin- och inventariemarken har förnyats och väsentligt utökats under dessa år.

I oktober 1946 installerades oljeeldning i bolagets egen regi. En transportanläggning inbyggdes successivt våren 1947—nyåret 1948. Den tjänstgör i glaslager, tappning, varulager samt utlastning.

Eftersom bostadsbristen även i Oskarshamn varit och är svår, hade bolagets arbetare gjort framställning om byggande av bostäder för deras räkning i samband med beslutat garagebygge, och den 12 juni 1946 beslöt styrelsen, att ett bostadshus med garage i bottenvåningen skulle uppföras å tomten Bryggaren 4, alltså Bruksgatan 5. Det uppfördes av A.-B. Skånska Cementgjuteriet och stod färdigt den 1 oktober 1947. Materialet är gasbetong. Nedst innehåller byggnaden ett garage med plats för 11 bilar — beståndet är f. n. 7. Vidare inrymmas där fyra 2-rums och fyra 3-rums bostadslägenheter, förbehållna de inom bolaget anställda.

Den 25 maj 1945 inköpte bolaget Högsby Saft- och Läskedrycksfabrik.

Oskarshambryggeriet fyller, framför allt efter dess modernisering, en betydelsefull uppgift inom koncernen och försörjer med sina produkter en stor del av östra Småland och Öland.

NERGÅNGEN

DAGENS NYHETER LÖRDAG 4 AUGUSTI 2001

På puben Old Griffin Inn i Goldersome utanför Leeds förstod man sig på det där med tillgång och efterfrågan redan 1966, och demonstrerade det för The Press Association.

- **DET GÅR UTFÖR**, suckade en Ale.

En Sexa Whisky konstaterade att Alen verkade kunna hålla sig kvar på barstolen ett tag till och drog därav slutsatsen att det var bildligt menat.

-Det har det väl gjort länge för dig? sade hon i en bedrägligt tröstande ton.

Alen hann börja nicka innan han kom på att han kanske blivit förolämpad och definitivt blivit missuppfattad.

-Inte för mig, för oss alla.

Jag som hänger med ser allt vart vi är på väg. Bilförsäljningen sjunker, bara en sån sak!

-Alls icke, sköt en Ljus Lager in. Jag fick min bil såld så sent som förra veckan. Nästan femtusen betalade dåren för skrotet.

Alen himlade med ögonen.

-Börsen sjunker, räntorna stiger, förkunnade han som från en predikstol. Förstår ni nu vad jag menar?

-Borde inte det jämna ut sig, om det ena sjunker och det andra stiger? grunnade en Guinness. Liksom mötas på halva vägen?

Med händerna för ansiktet satt

Alen och skakade på huvudet, under utstötande av små klagande ljud. Omgivningen hann precis börja ha vadslagning om huruvida han skulle sitta kvar så till stängningsdags när han gjorde ett nytt försök.

-Alla inköpschefsindex ligger under 50, sade han med minen av någon som efter mycken möda lyckats programmera sin video så den slutat blinka 00:00.

-Då förstår ni hur illa det är!

-Och om fem minuter är det slut på happy hour, fyllde ett Glas Vatten i från andra sidan bardisken.

Den nationalekonomiska debatten avstannade och en välsignad tystnad lade sig i ganska exakt tio sekunder medan budskapet sjönk in. Sedan vidtog en köprush som inte skådats sedan hela världen lärt sig att förkortningen IT egentligen betydde "snabba pengar". Sysselsättningen ökade kraftigt, åtminstone för ett Glas Vatten.

-Så får man fart på konsumtionen, skrockade han belåtet.

NIC

Brev från utländska samlare

Agostini Francesco
Via Capri 71/14 S. SX
16134 Genua
Italien

skriver att han är en ung samlare av ölunderlägg och att han gärna vill ha adresser till svenska bryggerier.

Jirí Stásta
Charbulova 99
Brno 618 00
Tjeckien

skriver att han samlar öletiketter och att han vill byta etiketter med andra samlare

Sometimes when I reflect back on all the beer I drink I feel ashamed. Then I look into the glass and think about the workers in the brewery and all of their hopes and dreams. If I didn't drink this beer, they might be out of work and their dreams would be shattered. Then I say to myself, "It is better that I drink this beer and let their dreams come true than be selfish and worry about my liver."

--Jack Handy

STADGAR

för BRYGGERIKLUBBEN, ANTAGNA på ÅRSMÖTET 21.09.1996

- § 1. *Medlem skall vara samlare eller stödjure och bosatt eller verksam i Norden. Familjemedlem kan vara stödjure till halv "samlaravgift". Hedersmedlem skall vara befriad från medlemsavgift.*
- § 2. *Medlemsansökan sändes till ordföranden.*
- § 3. *Medlem väljs in genom beslut i styrelsen eller på årsmöte.*
- § 4. *Medlemskort utfärdas av kassören, sedan medlemsavgiften betalats.*
- § 5. *För rösträtt på klubbens möten, fodras att avgiften är betald och att vederbörande är samlande medlem.*
- § 6. *Medlem kan uteslutas ur klubben, genom beslut i styrelsen, om medlem skadar klubbens syfte eller verksamhet. Om den uteslutne är missnöjd med styrelsens beslut, kan denne påkalla prövning av ärendet vid årsmöte eller klubbmöte. Utesluten medlem kan efter tidigast 3 år söka medlemsskap på nytt.*
- § 7. *Styrelsens förvaltning och klubbens räkenskaper skall årligen granskas av en på årsmötet utsedd revisor. För revisorn skall utses en suppleant.*
- § 8. *Årsmöte hålles under hösten (sept-okt).*
- § 9. *Vid årsmötet skall följande ärenden förekomma:*
- *Behandling av styrelsens verksamhetsberättelse för det senaste verksamhetsåret och årsredovisningen för samma år.*
 - *Revisorns berättelse för samma tid.*
 - *Fråga om ansvarsfrihet för styrelsens förvaltning.*
 - *Val av styrelse. Styrelsen skall bestå av ordförande och minst fyra andra ledamöter.*
 - *Val av revisor och revisorssuppleant.*
 - *Styrelse samt revisor och revisorssuppleant väljes för en tid av ett år.*
 - *Beslut om medlemsavgiftens storlek.*
- §10. *Verksamhetsåret löper mellan årsmötena.*
- §11. *Firmatecknare utses av styrelsen.*
- §12. *Medlemsförteckning får ej spridas utom klubben.*
- §13. *För upplösning av klubben krävs beslut av årsmötet med minst 2/3 av antalet givna röster.
I beslut om upplösning av klubben skall anges att klubbens behållna tillgångar skall tillfalla Barncancerfonden.*